

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Кафедра мов і методики їх викладання

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «Магістр»

на тему:

**«ФОРМУВАННЯ ДОВІЛЬНОЇ УВАГИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ»**

Виконала:

студентка II курсу магістратури, 63-М групи
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»

Філіпович Євгенія Русланівна

Науковий керівник:

к. пед. н., доцент Конотоп Олена Сергіївна

Чернігів – 2023

Роботу подано до розгляду « ____ » _____ 2023 року.

Студентка

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота розглянута на засіданні кафедри *дошкільної та початкової освіти*

протокол № _____ від « ____ » _____ 2023 р.

Студентка допускається до захисту даної роботи в екзаменаційній комісії.

Зав. кафедри

(підпис)

Ірина ТУРЧИНА

(прізвище та ініціали)

ФОРМУВАННЯ ДОВІЛЬНОЇ УВАГИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОВІЛЬНОЇ УВАГИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ.....	8
1.1. Аналіз науково-педагогічної літератури щодо проблеми формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.....	8
Загальна характеристика процесу формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку.....	12
Умови проведення занять з розвитку мовлення в процесі формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку.....	16
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ДОВІЛЬНОЇ УВАГИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ.....	24
2.1. Особливості формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.....	24
2.2. Методика формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.....	35
Висновки до розділу 2.....	39
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ДОВІЛЬНОЇ УВАГИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ.....	41
3.1. Хід проведення експериментального дослідження.....	41
3.2. Аналіз проведення занять з розвитку мовлення на формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку.....	46

3.3. Аналіз отриманих результатів експериментального дослідження формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.....	48
3.4. Методичні рекомендації по формуванню довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.....	53
Висновки до розділу 3.....	59
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК	ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Актуальність дослідження. Довільна увага у дітей старшого дошкільного віку є ключовим етапом в їх психологічному розвитку. Цей період відзначається значними змінами в когнітивних і психоемоційних процесах дітей, що відкривають нові можливості і виклики для формування уваги. У цьому контексті розвиток довільної уваги стає досягнутим завданням, після чого вона досягає здатності дитини до концентрації на важливих завданнях, вирішенні проблеми і сприйманні навколишнього світу.

Під час дошкільного віку діти активно досліджують світ, вивчають нові речі і навички. Формування довільної уваги є важливою передумовою для успішного навчання та соціального взаємодії з оточуючими. Від цього залежить їхня здатність сприймати і обробляти інформацію, концентрувати увагу на важливих завданнях і вирішувати проблеми.

Формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення є винятковим завданням для батьків та педагогів. У цьому віці діти розвиваються і навчаються дуже швидко, тож необхідно створити сприятливі умови для формування їхньої уваги, особливо в контексті розвитку мовлення. Перш за все, варто відзначити, що увага - це ключовий компонент успішного навчання та розвитку дітей. Довільна увага, яка дозволяє дитині вибирати, на що вона фокусується, є важливою для розвитку навичок мовлення.

Відповідно до цього виникає актуальність вивчення теми формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.

Мета роботи: теоретично визначити та практично дослідити основи та особливості формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати науково-педагогічну літературу щодо проблеми формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.
2. Визначити загальну характеристику процесу формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку.
3. Дослідити умови проведення занять з розвитку мовлення в процесі формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку.
4. Встановити особливості формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.
5. Визначити методику формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.
6. Описати хід проведення експериментального дослідження формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.
7. Визначити аналіз проведення занять з розвитку мовлення на формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку.
8. Проаналізувати отримані результати експериментального дослідження формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.
9. Розробити рекомендації по формуванню довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.

Об'єкт дослідження: діти старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження: формування довільної уваги дітей на заняттях з розвитку мовлення.

Методи дослідження:

- анкетування: за допомогою анкети можна з'ясувати, які чинники впливають на увагу дітей, чи помічали або батьки вихователі покращення у вільному вигляді після заняття з розвитку мовлення;
- спостереження за дітьми: спостереження є методом визначення, як діти реагують на заняття з мовлення та як вони зосереджені на завданнях;

- тестування уваги: використання тестів для вимірювання рівня уваги дітей перед і після занять;
- аналіз педагогічної літератури та наукових досліджень: дослідження попередніх робіт і теоретичних підходів до розвитку довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку;
- експериментальні методи: проведення спеціально створених занять з розвитку мовлення та вимірювання реакцій дітей на них;
- аналіз статистичних даних: обробка та аналіз результатів дослідження для виведення висновків щодо формування довільної уваги на заняттях з розвитку мовлення.

Особливість даної роботи полягає у наступному:

1. Висвітлення важливого аспекту психологічного розвитку дітей: дослідження формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку, що є актуальним та значущим аспектом психологічного розвитку.
2. Поглиблене дослідження впливу занять з мовлення на увагу: аналізуючи, яким чином заняття з розвитку мовлення впливають на формування довільної уваги, розкриваються можливості механізмів цього впливу.
3. Використання різноманітних методів дослідження: робота включає в себе використання різних методів, таких як анкетування, спостереження, тестування тощо, які дозволяють отримати комплексні дані та провести глибокий аналіз.

Практичне значення:

1. Рекомендації для батьків та педагогів : результати дослідження можуть дати корисні рекомендації батькам і вихователям щодо того, як покращити формування довільної уваги у дітей. Наприклад, які методи та завдання з розвитку мовлення є найбільш ефективними.
2. Підвищення якості дошкільної освіти: робота може сприяти вдосконаленню методів навчання та розвитку в дошкільних навчальних

закладах, враховуючи важливість розвитку уваги в процесі навчання мовленню.

3. Пошук інноваційних підходів до навчання дітей старшого дошкільного віку: результати дослідження можуть стимулювати розробку нових програм та методів для розвитку мовлення в дошкільних навчальних закладах.
4. Подальше наукове дослідження: робота може послужити основою для подальших досліджень у сфері розвитку уваги та мовлення у дітей старшого дошкільного віку.

Апробація.

Структура роботи містить у собі вступну частину, основні три розділи та підрозділи до них, висновки до кожного розділу, один загальний висновок, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОВІЛЬНОЇ УВАГИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ

1.1. Аналіз науково-педагогічної літератури щодо проблеми формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення

Проблема формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення в сучасному світі стає все більш актуальною. У цьому віці діти ростуть до школи і важливо розвивати свої комунікативні навички, але недостатні здібності керувати власною вагою можуть стати серйозною перешкодою в цьому процесі. Постійна боротьба з роздратуваннями та нездатність утримувати увагу на певній діяльності створюють важкість у засвоєнні мовленнєвих навичок.

Діти старшого дошкільного віку, традиційно, мають багато інтересів і дослідницького прагнення, але заняття з розвитку мовлення вимагають від них високого рівня концентрації та уваги. Г. Кіт встановлює, що проблеми формування довільної уваги можуть виникнути з-за недостатньо розвинених когнітивних навичок, а також зовнішніх впливів, таких як підвищена кількість інформації, яка розсіює увагу дитини. Ця проблема стає ще більш актуальною в умовах сучасних технологій, коли діти відчують натиск від інтернету та відеогор, що вимагає їх розділяти свою увагу між джерелами інформації [16, с.101-102].

Формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку є важливим складним їх розвитку, після чого ця навичка впливає на їхню здатність до навчання та саморегуляції [12, с.93].

Варто встановити, що у дітей віком цього увага ще досить нестійка і розпорошена, але з правильним підходом можливо покращити її якість та

тривалість. Використання різноманітних ігор дітям краще контролювати свою увагу. Граючи в рольові ігри або лабіринти, вони навчаються концентрувати увагу на певних завданнях і рішеннях.

Трактування сутності уваги здійснюється у контексті двох альтернативних напрямків. Так, з одного боку, увага розглядається з точки зору її інтенційної функції, яка виявляється в спрямованості психічної діяльності та є нерозривно пов'язаною з пізнавальною й емоційно-вольовою сферами як динамічна характеристика будь-якого психічного процесу (М. Добринін, В. Климкова та ін.).

Завдання, які спонукають дітей до вирішення головоломок, логічних завдань та розуміння причинно-наслідкових зв'язків, сприяють формуванню довільної уваги, так зазначає І. Погрібна [49]. Вони навчають дітей зосереджувати свою увагу на розв'язанні проблеми. Важливо також навчати дітей старшого дошкільного віку саморегулювати свою увагу. Вони повинні розуміти, коли необхідно переключити увагу з одного завдання на інше та контролювати свої власні дії.

О. Белова встановлює, що необхідно поступово збільшуючи час, протягом якої дитина має утримувати увагу на певному завданні, можна зміцнити її довільну увагу. Наприклад, почати з коротких вправ, а потім збільшити тривалість. Варто вчити дітей переключати увагу з одного виду діяльності на інший, підтримувати режим та планувати свій час. Заохочення і похвала за успішну роботу над увагою допомагають дітям розвивати цю навичку. Дитина повинна знати, що її старання та зосередженість цінуються [4, с.52].

А. Богуш [9] у своїх працях встановлює, що формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку вимагає терпіння та участі з боку батьків та вихователів. Правильно підібрані методи та розвиваючі завдання дозволяють дітям покращити свою здатність до концентрації уваги, що важливо для її подальшого навчання та успіху в різних сферах життя [8].

Важливо розробляти ефективні методи навчання, спрямовані на формування довільної уваги, які допомагають дітям зосередити свою увагу на навчальних завданнях та розвитку мовлення, розробляючи процес навчання цікавим та вмотивованим для них.

Наукова література, яка забезпечує формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку з урахуванням розвитку мовлення, є корисною для вихователів, батьків та спеціалістів у галузі розвитку дитини.

"Розвиток мовлення дітей" (А.М Богуш).

Дана книга досліджує розвиток мовлення у дітей, включаючи важливі аспекти, які впливають на увагу та сприйняття мови.

У книзі "Розвиток мовлення дітей" А.М Богуш досліджує важливість мовлення та його взаємозв'язок з вагомістю у розвитку дітей. Варто встановити основні аспекти, які могли б бути відмічені:

1. Спілкування та діалог: автор наголошує на важливості активного спілкування та діалогу з дітьми для створення стимулюючого середовища для розвитку мовлення та уваги. Довільна увага може формуватися через активну взаємодію та обговорення різних тем.
2. Розширення словникового запасу: автор, рекомендує методи розширення словникового запасу дітей через активне використання слів у різних контекстах та ситуаціях. Це може підвищити їхню здатність зосередити увагу на різних аспектах мови.
3. Стимулюючі ігри та завдання: автор рекомендує використання ігор та завдань, які сприяють розвитку мовлення та уваги. Це завдання, які вимагають важливого слухання, розуміння і відповіді на запитання.
4. Індивідуалізація підходу: автор наголошує на важливості індивідуального підходу до кожної дитини, враховуючи її інтереси та потреби.

Отже, формування довільної уваги повинні працювати індивідуальні особливості кожної дитини.

Гавриш Н. визначає проблеми формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення можуть виникати з різних причин. Варто встановити основні з найпоширеніших проблем та способів їх вирішення:

1. Вікові особливості: діти старшого дошкільного віку можуть мати вікові особливості, такі як недостатнє розвинення м'язів очей і довготривалої концентрації. Важливо виконати ці особливості при плануванні заняття та не робити їх занадто довго.
2. Брак інтересу: діти можуть втратити інтереси до захоплення, якщо вважають їх нудними або нецікавими. Варто включити в вивчення цікавий матеріал, ігри та вправи, що заохочують дітей говорити.
3. Відволікання: інші діти, шум у групі або інші подразники можуть відволікати увагу дітей. Необхідно створити спокійну та організовану атмосферу на заняттях та дайте дітям можливість поділитися своїми враженнями та думками.
4. Погана організація занять: якщо заняття не мають чіткої структури і плану, діти можуть втрачати інтерес та увагу. Варто розробити добре організований план занять, що включає різноманітні завдання та паузи для відпочинку.
5. Стрес і тривожність: стрес або тривожність також можуть впливати на увагу дітей. Доцільно створити підтримуючу та довірливу атмосферу на заняттях і надавати можливість дітям вільно висловлювати свої думки і почуття.
6. Спеціальні потреби: деякі діти можуть мати особливі потреби, які впливають на їхню увагу. Важливо працювати спільно з батьками та фахівцями для визначення індивідуальних потреб дитини та розробити підхідні методи навчання.
7. Позитивні посилення: варто використовувати позитивні посилення, такі як похвала та винагороди, для підвищення правильної уваги та активної участі дітей на заняттях [9, с.38].

Доцільно встановити, що кожна дитина унікальна, і може знадобитися трохи часу та терпіння для розв'язання проблеми формування довільної уваги. Робота з дітьми потребує індивідуального підходу та врахування їх потреб і особливостей.

Аналіз ряду наукових праць показав, що дослідники (Б Аксьонова О. П., Аніщук А. М., Артемова Л. В. та ін.), вивчаючи увагу, виявили її вплив на сприймання та запам'ятовування навчального матеріалу та його відтворення (швидкість, точність, міцність, тривалість) [1].

Отже, науково-педагогічна література дає важливе підґрунтя для розуміння проблеми формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення. Засвоєння цих знань допоможе педагогам та батькам розробити ефективні підходи до розвитку мовлення у дітей, сприяючи їхньому успішному навчанню та соціальному розвитку.

1.2. Загальна характеристика процесу формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку

Увага є психологічним процесом, який відіграє вирішальну роль у розвитку дітей старшого дошкільного віку. У цьому віці діти починають активно досліджувати світ навколо себе і отримують нові знання, які вимагають наявності стійкої та концентрованої уваги.

Процес формування уваги у дітей старшого дошкільного віку - це складний процес, який відбувається під впливом різних чинників. Перш за все, формування уваги у дітей старшого дошкільного віку залежить від їхньої здатності керувати власними діями та реакціями. Розвиток уваги покращення розвитку саморегуляції та самоконтролю, що важливо для подальшого навчання та соціалізації. Діти в цьому віці починають розвивати здатність

визначати важливі завдання та відділяти важливу інформацію від незначущої.

Досліджено, що процес формування уваги також залежить від зовнішніх факторів, таких як стимулююче середовище та якісна взаємодія з дорослими та однолітками. Важливо, щоб у дітей була можливість експериментувати, досліджувати і сприймати нову інформацію в ігровій формі. Також важливо розвивати індивідуальні особливості дітей та підходити до кожного з ними індивідуально, допомагаючи розвивати їх увагу відповідно до потреб та здібностей [6, с.81].

Довільна увага - це тип уваги, що вимагає свідомого і умисного зосередження на певному об'єкті, інформації або завданні. Ця форма уваги відрізняється від спонтанної уваги, яка викликає природні реакції на подразники оточуючого середовища [3, с.99].

Варто встановити, що довільна увага полягає у здатності керувати нею і відводити її на обрані об'єкти або завдання, ігноруючи розсіюючі фактори. Цей вид уваги особливо важливий у навчанні, розвитку та виконанні завдань, що вимагають аналізу, розв'язання проблем, концентрації уваги на деталях та утриманні інструкцій. Довільна увага дозволяє людині свідомо вибирати, що їй важливо, інтенсивно працювати над цим.

З розвитком довільної уваги пов'язані питанням тривалості, стійкості та ефективності, і вона дійсно посідає важливу роль у навчанні та соціальному функціонуванні. Розробка навичок довільної уваги важлива для дошкільників, після чого вдосконалювати свої здібності до вивчення нового матеріалу та розв'язання завдань у навчанні та побутовому житті.

Визначено, що діти старшого дошкільного віку - це діти віком приблизно від п'яти до семи років. Даний віковий період є етапом у розвитку дитини, коли вона активно готується до вступу в школу.

Діти старшого дошкільного віку отримують більше навичок у різних сферах, включаючи мовлення, соціальну взаємодію, когнітивний розвиток та фізичну активність. Цей віковий період характеризується збільшеною

самостійністю та підвищеною здатністю до аналітичного мислення. Діти старшого дошкільного віку часто вже можуть виразно спілкуватися мовою, але їм може потрібна допомога та підтримка в розвитку мовлення, особливо якщо виникають певні проблеми чи затримки.

Варто зауважити, що саме в цьому віці важливо розробляти програми розвитку, які враховують психологічні особливості дітей старшого дошкільного віку та сприяють їхньому гармонійному розвитку, включаючи розвиток мовлення. Заняття з розвитку мовлення допомагають покращити комунікативні навички та підготувати дітей до навчання в школі.

Формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку є місцем етапу в їхньому розвитку, після чого вона є ключовою умовою для успішного навчання та адаптації в суспільстві. Довільна увага означає здатність дитини концентрувати свою увагу на об'єкті або завданні на визначений період, не відволікаючись на зовнішні подразники. Якщо довільна увага розвивається належним чином, це покращення когнітивних функцій, пам'яті, творчості та вирішення проблем [27, с.28].

Перш за все, як зазначає О. Надворна, важливо створити для дитини сприятливе середовище, де вона може концентруватися на діяльності. Це означає, що важливо уникати зайвих розладів, створювати тишу та порядок під час важливих завдань, а також забезпечувати комфортні умови для навчання та гри [24].

Другий аспект - розвивати вміння саморегулювання та самодисципліни. Це може бути досягнуто через вправи та ігри, які вимагають від дитини тривалої уваги та витримки. Наприклад, гра у пазли, конструювання, малювання або концентраційні вправи [24].

Варто встановити, що важливо також розвивати довільну увагу через різноманітні інтелектуальні та творчі завдання. Це можуть бути головоломки, казкові розповіді, розв'язання математичних завдань, робота з літературою та інші види активності, які вимагають аналізу, розуміння та уваги до деталей.

Формування вільної уваги у дітей старшого дошкільного віку є місцем етапу їх психічного розвитку. Особливості цього процесу застосовуються не лише фізіологічними особливостями розвитку мозку, але й впливом оточуючого середовища та сприйняття навколишнього світу.

По-перше, важливо відзначити, що на цьому етапі діти вже можуть зосередити увагу на завданнях протягом тривалого часу. Однак цей процес ще не є стійким і потребує систематичного тренування. Дитина може легко привернути увагу через зовнішні подразники, тому важливо створювати сприятливе середовище для зосередження на конкретній діяльності.

По-друге, розвиток вільної уваги включає в себе вміння відділяти суттєве від другорядного, приділяти увагу важливим завданням і відмовлятися від випадкових подразників. Дітям корисно навчатися планувати свої дії, керувати часом і вибирати головні завдання.

По-третє, ігри та розважальні вправи можуть стати ефективним засобом розвитку вільної уваги у дітей. Вони втратили збагачувати досвід, розвивати уяву та логічне мислення. Важливо виконати індивідуальні особливості кожної дитини, адаптувати завдання до її рівня розвитку та результативний ігровий аспект для більш ефективного навчання.

Загалом, процес формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку вимагає терпіння, систематичності та підходу, який враховує індивідуальні особливості кожної дитини. процес покращує їхню здатність фокусувати увагу на важливих завданнях і досягати більшого успіху в навчанні та житті.

Тримання довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку є основним аспектом їхнього когнітивного розвитку. На цьому етапі діти розвивають здатність фокусувати свою увагу на конкретних завданнях та інформації. Важливо створити для дітей такі умови, які сприяють розвитку їхньої зосередженості та важливості. Для утримання уваги дітей старшого дошкільного віку корисно використовувати різноманітні інтерактивні методи в навчанні та грі.

Ігри, які вимагають уваги та концентрації, можуть включати логічні завдання, пазли, конструктори та інші інтелектуальні виклики. Також важливі індивідуальні особливості кожної дитини та адаптувати завдання до її рівня розвитку. Роль вчителя чи батьків у цьому процесі велика. Вони можуть створити структуроване навчальне середовище, де дитина вчиться звертати увагу на визначені завдання, а також виявляти та підтримувати її інтереси. Похвала та позитивне підкріплення за зосередженість також сприяють формуванню навичок утримання довільної уваги.

Відповідно до цього, встановлено, що збереження довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку є поступовим процесом, і відповідальність за його розвиток лежить на дорослих, які повинні створити оптимальні умови для формування цієї важливої навички.

Таким чином, у процесі формуванні достатньої уваги у дітей старшого дошкільного віку можна застосувати кілька важливих аспектів. У першу чергу, це процес, що вимагає як стійкості, так і концентрації уваги. Діти старшого дошкільного віку розвивають здатність фокусуватися на певній інформації чи завданнях, і це стає важливою передумовою для успішного навчання та розвитку. До того ж формування довільної уваги у дітей цього віку відбувається в процесі спілкування з оточуючим середовищем. Дорослі та ровесники можуть вплинути на розвиток цього процесу через створення стимулюючих взаємодій та відповідних умов для дослідження та навчання. Важливо також розвивати індивідуальні особливості дітей та підходити до них індивідуально, сприяючи їхньому розвитку відповідно до потреб та здібностей.

1.3. Умови проведення занять з розвитку мовлення в процесі формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку

Мовлення дітей старшого дошкільного віку є важливою складовою їх розвитку і підготовки до школи. Цей період, який охоплює дітей віком від 4 до 6 років, відзначається значними змінами і покращеннями в їх мовленнєвих навичках і функціональних можливостях.

По-перше, діти старшого дошкільного віку розвивають свою лексику та граматичні навички. Вони вивчають нові слова, розширюють свій словник і навчаються будувати більш складні речення. Вони вже можуть використовувати всі частини мови, такі як іменники, дієслова, прикметники та прислівники.

По-друге, мовлення дітей старшого дошкільного віку стає більш розностороннім і функціональним. Вони хочуть мовлення для вірування своїх думок, почуттів і потреб. Вони можуть розповідати історію, розмовляти з іншими дітьми і дорослими, виражати свої бажання та інтереси.

По-третє, діти цього віку розвивають навички сприймання мовлення. Вони стають краще розуміти інших людей, слухаючи і реагуючи на розповіді, інструкції та питання. Вони можуть слухати оповідання та інші тексти і робити висновки з них.

Загалом, мовлення дітей старшого дошкільного віку є аспектом їхнього розвитку і підготовки до навчання в школі. Вони набувають значних навичок у сфері мовлення, які будуть корисними в подальшому навчанні та комунікації з іншими людьми [8].

Заняття з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку важливо для підготовки дітей до навчання в школі та розвитку їх комунікативних навичок. Варто встановити основні характеристики таких занять:

1. Розвиток словникового запасу: заняття спрямовані на збагачення словникового запасу дітей. Вони вчаться новим словам, вживають їх у контексті і розуміють їх значення. Діти також вчаться розрізняти синоніми та антоніми.
2. Розвиток мовних навичок: діти вчаться виразно та чітко висловлювати свої думки, використовуючи правильну граматику і вимову. Заняття

допомагають удосконалювати навички правильної артикуляції та вимови звуків.

3. Розвиток комунікативних навичок: діти вчитися слухати і розуміти інших, відповідати на запитання, спілкуватися та співпрацювати з однолітками та дорослими. Вони також вчаться виражати свої почуття і думки.
4. Розвиток навичок читання та письма: діти можуть навчатися базовим навичкам читання та письма. Вони вчаться розрізняти літературу, складати слова і фрази, а також читати прості тексти.
5. Розвиток творчості: заняття з розвитку мовлення можуть сприяти розвитку творчості дітей. Вони можуть розповідати власну історію, створювати вірші, малювати малюнки та створювати свої власні казки.
6. Гра та розваги: заняття також включають у себе різноманітні ігри та розваги, які сприяють розвитку мовлення. Наприклад, гра в ролі гри, драматичне читання або створення власних імпровізованих історій.
7. Використання різних засобів: вихователі та батьки можуть використовувати різні засоби для заняття з розвитку мовлення, такі як книги, відео, аудіозаписи, картинки, іграшки та інші матеріали [10, с.114].

Отож, заняття з розвитку мовлення допомагають дітям розвиватися важливі комунікативні навички, які стануть у них у нагоді в навчанні та в подальшому житті. Вони також сприяють підвищенню самооцінки та впевненості дітей у собі, а також розширенню їх інтелектуальних можливостей.

Досліджено, що формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку важливо для їхнього мовленнєвого розвитку. Заняття з розвитку мовлення може бути спрямоване на покращення цього аспекту та стимулювання важливості дітей. Варто встановити основні підходи до проведення таких занять:

1. Використання гри та рухові вправи: рухових ігор та рухів під час занять можна сприяти підвищенню рівня уваги у дітей. Ігри, які вимагають від них слухати і відповідати на мовленнєві завдання під час фізичних активностей, можуть бути особливо корисними.
2. Вільна розмова: варто дозволити дітям вільно виражати свої думки та ідеї під час обговорення різних тем. Спонукання їх розповідати історію, висловлювати свої почуття та висловлювати думки. Це додатково розвивати їх мовленнєві навички та збільшити тривалість уваги.
3. Використання фізичних засобів: використання ілюстрацій, малюнків та іграшок під час занять може допомогти дітям краще зосередити увагу на предметах та концепціях, що обговорюються.
4. Групова робота: заняття в групі можуть сприяти розвитку соціального навичок та уваги. Діти можуть слухати одне, обмінюватися думками та інтерактивно взаємодіяти під час обговорення теми та завдань.
5. Поступове виконання завдань: поступово збільште складність завдань під час заняття, допомагаючи дітям розвивати свою здатність зосереджуватися на завданнях протягом тривалого часу. Наприклад, починайте з коротких оповідань і переходьте до більш складних текстів [8].

Доцільно встановити, що заняття мають бути цікавими та заохочувати дітей до активної участі. Розвиток довільної уваги в поєднанні з розвитком мовлення дітей успішно готуються до шкільного навчання та покращує їхні комунікативні навички.

Проведення занять з розвитку мовлення в процесі формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку вимагає певних умов та підходів. Варто визначити ключові аспекти, які слід врахувати при організації таких занять:

- групова та індивідуальна робота: заняття можуть бути як груповими, так і індивідуальними, залежно від потреб кожної дитини.

Індивідуальний підхід може краще допомогти використати потреби та рівень розвитку кожної дитини;

- забезпечення комфорту: діти повинні відчувати себе комфортно та безпечно під час зайняти. Створення затишної та дружньої атмосфери сприяє кращій концентрації та співпраці;
- ігровий підхід: використання ігрових методик та завдань, щоб зробити захоплення цікавими та захоплюючими для дітей. Граючи, вони навчаються краще та з більшим задоволенням;
- чіткі інструкції: варто давати дітям чіткі інструкції та відомості про те, що очікується від них під час занять. Це допоможе підвищити рівень уваги та зосередженості;
- варіативність завдань: необхідно забезпечувати різноманітність завдань та вправ, щоб уникнути нудьги та стимулювати розвиток різних аспектів мовлення та уваги;
- врахування індивідуальних особливостей: кожна дитина унікальна, тому важливо підтримувати її індивідуальні потреби та особливості. Деякі діти можуть потребувати більше часу чи допомоги, і це повинно бути враховано;
- позитивне підкріплення: варто використовувати позитивне підкріплення, таке як похвала і нагорода, щоб стимулювати дітей до активної участі та досягнень;
- поступовий розвиток: доцільно планувати заняття так, щоб розвивати мовлення та увагу дітей зростати, від простого до складнішого;
- залучення рідних та батьків: залучення батьків та рідних до процесу може допомогти підтримати та зміцнити навички мовлення вдома;
- спостереження та оцінка: важливо стежити за прогресом дітей та оцінювати їхні досягнення, щоб адаптувати заняття та плани до їхніх потреб [8].

Варто встановити, що за дотриманням цих умов і методик можна допомогти дітям старшого дошкільного віку розвивати мовлення та довільну увагу, підготовляючи їх до успішного навчання в майбутньому.

Отже, формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку шляхом проведення заняття з розвитку мовлення вимагає глибокого розуміння психології та індивідуальних потреб кожної дитини. Це процес, що вимагає терпіння, творчості та відповідальності з боку вихователів і педагогів. Досягнення успіху в цьому аспекті розвитку дітей старшого дошкільного віку сприятиме їхньому подальшому навчанню та соціальному адаптуванню, а також забезпечує їм необхідні навички для успішного життя.

Висновки до розділу 1

У підсумку до першого розділу варто встановити наступні висновки:

1. Висновок з науково-педагогічної літератури щодо проблем формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення вказує на важливість цієї теми в сучасній педагогіці та психології. Дослідження в цій області підкреслюють, що увага є ключовою складовою навчання та розвитку дітей, особливо коли мовлення дійсно важливо у формуванні їхньої особистості та підготовки до шкільного навчання.
2. Наукова література наголошує на важливості розвитку когнітивних навичок та методів, які спрямовані на покращення довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку. одночасно, такі методи можуть включати ігрові пристрої, в правильній мірі підвищення концентрації уваги, інтерактивне навчання та індивідуалізований підхід до кожної дитини. Важливо також впливати на зовнішні фактори, які можуть розсіювати увагу дітей, і намагатися створити сприятливі умови для заняття.
3. Формування уваги у дітей старшого дошкільного віку – це складний процес, який потребує планування, підтримки та налагодженої взаємодії з дорослим та оточуючим середовищем. Він сприяє розвитку різних аспектів психічного функціонування та готує дітей до подальшого навчання та соціальної взаємодії в майбутньому.
4. Формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку є компонентом місця підготовки до подальшого навчання та соціалізації, а відповідна підтримка та співпраця з дітьми в цьому віці можуть сприяти їх успішному розвитку.
5. Умови проведення занять з розвитку мовлення в процесі формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку є найважливішим аспектом педагогічної практики. Довільна увага в цій категорії є

ключовим фактором для успішного навчання та соціального спілкування дітей.

6. Заняття з розвитку мовлення, спрямовані на формування цієї навички, повинні бути організовані з урахуванням ряду важливих аспектів. По-перше, важливо створити комфортну та стимулюючу атмосферу для дітей під час занять. Це включає в себе створення приватного середовища, де діти відчують себе впевнено і можуть вільно виражати свої думки та почуття. Також важливо мати на окремих індивідуальні особливості дітей та створювати завдання, які відповідають їхньому рівню розвитку. По-друге, заняття мають бути цікавими та різноманітними. Діти старшого дошкільного віку легко втрачають інтерес до нудних або монотонних занять. Тому важливо використовувати ігрові методи, рольові ігри, творчі завдання та інші інтерактивні підходи для залучення дітей до процесу вивчення мовлення.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ДОВІЛЬНОЇ УВАГИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ

2.1. Особливості формування довірливої уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення

Формування довірливої уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення важливо для підготовки дітей до шкільного навчання та розвитку їхнього мовлення. Варто встановити особливості та методи, які можуть бути корисними в цьому процесі:

Ігрова форма.

Ігрові форми можуть бути дуже ефективними для формування довірливої уваги у дітей старшого дошкільного віку під час заняття з розвитку мовлення. Ігрові методи дозволяють дітям навчатися та розвивати мовлення, одночасно розвиваючи їхню здатність керувати увагою. Доцільно встановити кілька особливостей використання ігор для формування довірливої уваги дітей: захоплення: ігрові форми надихають дітей, вони активно беруть участь у грі та з цікавістю вчаться. Це погіршує підвищений рівень уваги, діти знаходяться в стані захоплення; мотивація: гра є мотивуючою для дітей. Вони намагаються зосередити увагу, щоб краще виконати завдання в грі або отримати винагороду; співпраця та взаємодія: ігри можуть включати елементи співпраці та взаємодії з іншими дітьми. Це сприяє розвитку соціального навичок та вмінь співпраці, що також вимагає уваги; різноманітність: за допомогою ігор можна створити різноманітні завдання та активності, які сприяють розвитку мовлення. Це різноманітність розширення інтересу та залучення уваги; структурованість: ігри можуть бути структурованими, з чіткими правилами та послідовною подією. Це допомагає дітям керувати своєю увагою, слідуючи інструкціям гри; поступовий розвиток: ігри можуть пропонувати завдання різної складності, що дозволяє

дітям прогресувати розвивати свою здатність керувати у вазі від простих до більш складних завдань [23, с.50].

Варто встановити, що прикладами ігрових методів для формування довільної уваги під час зайняття з розвитку мовлення можуть бути ігри на відшукування слів, рольові ігри, інтерактивні ігри з використанням карток або планшетів, ігри на розвиток лексики тощо. Головне - це забезпечити, щоб гра була цікавою і відповідала рівню розвитку дітей, щоб вони були захоплені та готові долати важкі завдання.

Короткі інтервали.

Використання коротких інтервалів під час зайняття з розвитку мовлення може бути ефективною стратегією формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку. Доцільно встановити кілька особливостей, які стосуються цього підходу:

- мінімізація відволікань: діти старшого дошкільного віку мають обмежений проміжок уваги, тому важливо уникати відволікання під час зайняття з розвитку мовлення. Короткі інтервали допомагають зберегти увагу дітей, оскільки вони не мають можливості відволікатися протягом тривалого часу;
- інтенсивність навчання: короткі інтервали вимагають інтенсивної роботи та концентрації. Діти вивчають матеріал швидше та ефективніше, після чого короткочасно будуть уважними протягом тривалого періоду часу;
- дозування інформації: короткі інтервали не дозволяють давати дітям інформацію порціями, що полегшує її засвоєння. Діти здатні краще зосередитися на обмеженій кількості інформації протягом короткого часу;
- структурованість та послідовність: під час коротких інтервалів можна створити чітку структуру та послідовність зайняти, де кожен інтервал має конкретну мету та завдання. Це допомогти дітям керувати своєю увагою і слідувати інструкціям;

- збереження інтересу: короткі інтервали допомагають уникнути нудьги та зберегти інтерес дітей. Діти не втомлюються, кожен після інтервал новий і захоплюючий;
- підвищення вимоги: з часом діти можуть збільшити тривалість коротких інтервалів, розвиваючи свою здатність керувати у вазі протягом минулих періодів [8].

Для забезпечення ефективних коротких інтервалів на заняттях з розвитку мовлення, необхідно мати чіткий план та структуру зайняти, підтримувати графік та використовувати різноманітні методи, щоб зберегти інтерес дітей. Варто поступово розширювати час коротких інтервалів, коли ви бачите, що діти стають більш вправними в керуванні увагою.

Використання візуальних допоміжних засобів.

Використання візуальних допоміжних засобів є важливою особливістю формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку під час заняття з розвитку мовлення. Візуальні засоби допомагають зробити заняття більш цікавими, зрозумілими та привабливими для дітей, що покращує увагу. Варто встановити особливості використання візуальних допоміжних засобів: зоровий стимул: візуальні допоміжні засоби, такі як малюнки, картинки, діаграми, інше тощо, привертають увагу дітей своєю яскравістю та цікавістю. Вони дають фізичний стимул для уваги та навчання; сприяння сприйняттю: візуальні матеріали допомагають дітям краще сприймати та розуміти інформацію, особливо в контексті розвитку мовлення. Діти можуть бачити слова, зображення предметів або процесів, які допомагають їм краще їх усвідомити; ілюстрація понять: візуальні засоби можна використовувати для обробки складних або абстрактних понять. Наприклад, за допомогою малюнків можна пояснити дітям, як працює система органів мовлення; відтворення ситуацій: За допомогою ваших матеріалів можна створити ситуацію, яка імітує реальні життєві обставини, де діти можуть вжити своє мовлення. Наприклад, перевірена схема гри "магазин" може допомогти дітям вдосконалити свій словниковий запас та комунікативні навички; залучення

інтерактивності: візуальні матеріали можуть бути використані для створення інтерактивних завдань, які вимагають уваги та активної участі дітей. Наприклад, можна використовувати для відновлення ігор на відшукування слів чи об'єктів; засоби розміщення інформації: візуальні засоби допомагають структурувати інформацію, робити її більш доступною та організованою. Це додатково дає змогу дітям керувати своєю вагою та запам'ятовувати інформацію; підвищення мотивації: візуальні допоміжні засоби можуть зробити заняття більш цікавими та захоплюючими для дітей, що може підвищити їх мотивацію вивчати мовлення [8].

Досліджено, що візуальні допоміжні засоби мають бути добре підібраними та адаптованими до віку та рівня розвитку дітей. Також важливо поєднувати їх з іншими методами навчання, щоб створити різноманітне та ефективне середовище для розвитку мовлення та уваги.

Послідовність та структура.

Послідовність та структура посідають важливу роль у формуванні довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку під час заняття з розвитку мовлення. Діти краще концентруються, коли заняття мають чітку структуру та послідовність. Варто встановити особливості використання компонентів та структур під час заняття з розвитку мовлення: чіткість та прогнозованість: діти зручно відчують себе, коли знають, що вони можуть очікувати на заняттях. Чітка структура та послідовність допомагають створити прогнозований порядок подій, що підвищує підвищення уваги; впорядкування часу: послідовність і структура допомагають відведення часу для кожного аспекту зайняти, що забезпечить тривалість інтервалів та забезпечить продуктивність навчання; мети та цілі: важливо мати чіткі мети та цілі для кожного етапу взяти з розвитку мовлення. Діти легше зосереджуються, коли вони розуміють, що їх очікує досягнути до кінця кожного етапу; регулярність: встановлення регулярного розкладу забезпечить полегшення режиму формування та розвиває у дітей навичку очікування та готовності до навчання; відстеження прогресу: послідовність

дозволяє відстежувати прогрес дитини, після чого ви можете спостерігати, як вона розвивається на кожному етапі занять; поступовий розвиток: важливо починати з простих завдань та поступово переходити до більш складних. Послідовність дозволяє дитині збільшити навантаження та підвищити вимоги, які успішно розвиваються в змуну керувати у вазі; варіативність: хоча послдовність і структура важливі, варіативність також важлива. Необхідно включати різноманітні завдання та активності, щоб уникнути нудьги та підтримувати інтереси дітей; задачі на успіх: забезпечення успішного виконання завдань на кожному етапі підвищення підвищити самооцінку та заохочує дитину до подальшого навчання [13, с.69-70].

Послідовність та структура занять є дитячими аспектами формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку. Вони допомагають створити організоване та ефективне середовище для розвитку мовлення та одночасно розвивають увагу дітей.

Позитивне посилення.

Позитивне посилення посідає важливу роль у формуванні довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.

Позитивне посилення - це процес заохочення та підтримки дітей через надання позитивних відгуків та винагород. Варто встановити особливості використання позитивного посилення в цьому контексті: стимулювання інтересу: позитивне посилення, таке як слова похвали, може збільшити інтерес дітей до навчання мовлення. Вони більше спілкуються важливо слухати та брати участь у заняттях, коли вони знають, що їхні зусилля будуть визнані та винагородженні; підвищення мотивації: позитивне посилення мотивації дітей до навчання. Заохочені дитиною успіхом та позитивними відгуками, вони готові вкласти більше зусиль у вивчення мовлення; збільшення самооцінки: позитивне посилення підвищення самооцінки дітей. Вони відчують себе компетентними та впевненими, що сприяє розвитку позитивного ставлення до навчання; створення атмосфери довіри: позитивне посилення полегшення створеної атмосфери довіри між вихователями чи

батьками та дитиною. Діти відчують, що їхні помилки не караються, а вважаються частиною процесу навчання; зниження стресу: позитивне посилення може допомогти страждати від стресу, який діти можуть відчувати під час навчання мовлення. Вони знають, що помилки - це нормальна частина процесу та не призводять до негативних наслідків; сприяння розвитку внутрішньої мотивації: позитивне посилення сприяє розвитку внутрішньої мотивації через те, коли діти навчаються не тільки зовнішні винагороди, а через радість від самого процесу навчання; використання різних видів посилень: позитивні посилення можуть включати словесну похвалу, нагороди, афективний погляд, малюнки та інші форми заохочення, які допомагають зробити навчання мовлення цікавим і максимально забезпечити процес навчання [15, с.80].

Позитивне посилення є потужним інструментом для формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення. Воно створює мотивацію, покращує самооцінку та сприяє позитивній динаміці у навчанні.

Збереження інтересу.

Збереження інтересу посідає важливу роль у формуванні довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку під час заняття з розвитку мовлення. Якщо діти залишаються зацікавленими та мотивованими під час навчання мовлення, то вони більш зосереджені та активні. Варто встановити деякі особливості збереження інтересу під час навчання: використання стимулюючих матеріалів: використання цікавих та залучаючих матеріалів, таких як червоні, малюнки, інтерактивні добавки або іграшки, може привернути увагу дітей та підтримати їхні інтереси; розвага та розважальність: заняття повинні бути цікавими та розважальними для дітей. Використання рольових ігор, інсценізацій, гумору та різноманітних активностей може робити навчання мовлення захоплюючим; підвищення важливості теми: завдання та матеріали повинні бути пов'язані з темами, які цікавлять дітей. Якщо діти бачать, що навчаються мовленню приймати те, що

їх цікавить, вони будуть більш цікаві; індивідуалізація: важливо втратити індивідуальні інтереси та потреби дітей. Деякі діти можуть бути більш цікаві в оповіданнях, інші – у віршах або грішках. Адаптація матеріалів до індивідуальних інтересів погіршення збереження інтересу; варіативність та несподіваність: змінюючи формат та активність на заняттях, ви можете уникнути нудьги та привернути увагу дітей. Вони будуть цікаві, що наступного разу буде новим; використання позитивного посилення: винагородження за активну участь та досягнення успіху в навчанні може підтримувати інтерес дітей. Позитивне посилення, таке як похвала чи невеликі подарунки, може бути ефективним засобом; інтерактивність: залучення дітей до активного спілкування та спілкування під час занять може підтримувати інтерес та увагу; збереження загадки: подача матеріалу або завдання у вигляді загадок чи завдань, які потребують розгадування, можуть зацікавити дітей та спонукати їх думати та аналізувати [8].

Збереження інтересу дитини - це ключовий фактор у формуванні довільної уваги під час заняття з розвитку мовлення. Якщо діти відчують радість та цікавість у навчанні, вони будуть більше зосереджені та готові до сприйняття нового знання.

Розуміння індивідуальних особливостей.

Розуміння індивідуальних особливостей дітей грає важливу роль у формуванні довільної уваги під час навчання розвитку мовлення у дітей старшого дошкільного віку. Кожна дитина унікальна і має свої потреби, інтереси та швидкість навчання.

Варто встановити деякі особливості розуміння індивідуальних особливостей: адаптація до рівня навичок: важливо розуміти, на якому рівні розвитку мовлення є кожна дитина. Навчальний план та завдання повинні бути адаптовані до індивідуального рівня навичок, щоб не перевантажувати дітей і не робити навчання занадто легким або складним; урахування інтересів: знання індивідуальних інтересів дітей допоможе створити навчальні матеріали та завдання, які більше зацікавлять дитину. Це

підтримує інтерес і мотивацію до навчання мовлення. урахування темпу навчання: різні діти навчаються швидкими темпами. Вихователі та батьки повинні бути готові адаптувати темп навчання до індивідуальних потреб кожної дитини; підтримка дитячої самооцінки: важливо підтримувати дитячу самооцінку та створювати умови для відчуття успіху навіть під час навчання мовлення. Діти, які відчують себе успішними, більше досвідчені до активної участі та уваги; створення індивідуальних підходів: індивідуальні особливості дітей можуть включати специфічні особливості в розвиток мовлення, такі як афазія, дислексія або інші мовленнєві розлади. Навчання повинно бути адаптоване до таких особливостей і може потребувати спеціалізованої підтримки; співробітництво з батьками: розуміння індивідуальних особливостей дітей також передбачає співробітництво з їхніми батьками. Батьки можуть поділитися важливою інформацією про свою дитину та допомогти створити індивідуальний план навчання мовлення; збереження діалогу: спілкування з дітьми і слухання їхніх думок, побажань та запитів швидше ліпше розуміти їхні індивідуальні потреби та вподобання [8].

Збереження інтересу та розуміння індивідуальних особливостей дітей грає важливу роль у формуванні довільної уваги під час навчання мовлення. Індивідуальний підхід допоможе створити навчальне середовище, яке враховує потреби та можливості кожної дитини, що погіршує кращий розвиток мовлення та уваги.

Поступовий розвиток уваги.

Поступовий розвиток уваги важливий для формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення. Увага - це навичка, яка розвивається з часом і потребує практики. Варто встановити особливості сегмента розвитку уваги в контексті розвитку мовлення:

1. Скоротна тривалість уваги: діти старшого дошкільного віку можуть звертати увагу на певні завдання або активності в обмеженому часі. Тривалість уваги актуальна з віком. На початку розвитку мовлення

- важливо розуміти, що діти можуть швидко відволіктися, і пристосовувати навчальні матеріали до цього факту;
2. різноманітність активностей: діти раніше легше зберігають увагу, коли на заняттях є різноманітні види активностей. Наприклад, комбінування слухання розповідей, гри в слова та активного руху може допомогти підтримати інтерес та увагу;
 3. поступове підвищення складності завдань: починаючи з простих завдань та переходячи до більш складних, можна допомогти дітям підвищити тривалість своєї уваги та розвинути концентрацію;
 4. регулярність практики: регулярність занять розвиток розвивати навичку уваги. Регулярні короткочасні заняття можуть бути більш ефективними, ніж довгі та інтенсивні;
 5. залучення інтерактивності: залучення дітей до активного спілкування та взаємодії під час досягнення успіху подовженню тривалості їхньої уваги. Наприклад, діти можуть обговорювати розповіді, відповідати на питання та грати в ігри;
 6. забезпечення перерв: періодичні короткі перерви під час занять можуть допомогти відновити увагу та підвищити продуктивність навчання;
 7. засоби візуалізації: використання візуальних матеріалів, таких як плоди та малюнки, може допомогти зберегти увагу дітей і зробити навчальний матеріал більш доступним і цікавим;
 8. позитивне посилення: позитивне посилення за активну участь та успіх у завданнях може підтримати дітей у збереженні уваги та стимулювати їх до навчання мовлення [34, с.184].

Поступовий розвиток уваги - це процес, і важливо розуміти, що кожна дитина розвиває цю навичку у власному темпі. Застосовуючи різні методи та враховуючи індивідуальні особи

Регулярність занять.

Регулярність занять грає важливу роль у формуванні довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення. Варто

встановити особливості цієї регулярності: створення режиму: регулярні завдання допомагають встановити режим для дітей. Вони знають, коли очікують занять, і це сприяє формуванню у них звички готуватися до навчання в певний час; збереження стабільності: регулярність забезпечити збереження стабільності в навчанні. Діти можуть краще адаптуватися до навчального процесу, коли він відбувається на регулярній основі; поступовий розвиток: регулярні заняття втратити розвиток навички мовлення. Дитина має можливість регулярно відкривати нові аспекти мовлення та вдосконалювати своє вміння; формування звички важливості: регулярність відмови формувати у дітей звички важливості до навчання. Вони навчаються бути готовими та зосередженими на заняттях; збереження інтересу: регулярні заняття допомагають зберегти інтереси дітей до розвитку правильного мовлення, після чого вони зустрічаються з новим інформаційним матеріалом та активністю; поступове зростання вимог: регулярність дозволяє збільшити вимоги до дітей. Починаючи з простих завдань і поступово переходячи до більш складних, ви зацікавлені у дітей розвивати увагу та навички мовлення; відстеження прогресу: регулярні заняття можуть легше відстежувати прогрес дитини. Ви можете побачити, як вона розвивається та зростає в навчанні мовлення; співробітництво з батьками: регулярність також допоможе встановити зв'язок з батьками та залучити їх до навчання мовлення своєї дитини [8].

Збереження регулярності занять є важливою особливістю для формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення. Вона створює стабільність та розуміння того, що навчання мовлення є постійним і основним процесом.

Підвищення вимог.

Підвищення вимоги є важливою особливістю формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення, але воно повинно бути збалансованим та адаптованим до індивідуальних можливостей та потреб кожної дитини.

Доцільно встановити основні аспекти вимог та їх вплив на увагу дітей:

- сприяє розвитку концентрації: підвищення вимог може стимулювати дітей до подовження тривалості їхньої уваги. Вони навчаються бути більш зосередженими на завданнях, що вимагають більшого зусилля та уваги;
- підвищує вимоги до рівня навчальних досягнень: з відповідними вимогами до підвищення діти можуть досягти вищого рівня мовленнєвих навичок. Це сприяє їхньому загальному розвитку та підготовці до навчання в школі;
- підтримувати розвиток аналітичних навичок: завдання з високими вимогами можуть вимагати від дітей аналізу та критичного мислення, що сприяє розвитку їх аналітичних навичок;
- змушує дітей вирішувати проблеми: завдання з високим рівнем вимог можуть поставити перед дітьми певні проблеми та завдання, які вони повинні викликати. Це розвиває їх навички пошуку рішень та креативного мислення;
- підвищує вимоги до самодисципліни: діти навчаються бути більш організованими та витриманими, коли вимоги до них підвищуються. Вони розвивають самодисципліну та навички управління часом;
- вимагає більше зусиль та відданості: підвищені вимоги можуть вимагати від дітей більше зусиль та відданості навчальному мовленню. Це допоможе створити у них бажання навчатися та розвиватися.

Проте важливо зберегти баланс і не підвищувати вимоги занадто раптово або настільки, щоб вони стали надто високими для конкретної дитини. Важливо розуміти індивідуальні можливості та потреби дитини і адаптувати вимоги відповідно до цього. Підвищення вимоги може бути корисним для формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення, але воно повинно проходити обережно та системно, враховуючи індивідуальні особливості кожної дитини.

Таким чином, що формування довільної уваги - це поступовий процес, і кожна дитина розвивається індивідуально. Треба бути терплячим та допомогти дітям навчатися сконцентрувати увагу під час занять з розвитку мовлення. Отже, розвиток довільної уваги в цій категорії вкрай важливий для успішного навчання та розвитку дитини.

2.2. Методика формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення

Формування вільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення є завданням, наступний цей період є ключовим для розвитку когнітивних навичок та навичок мовленнєвого спілкування.

Ігровий підхід. Використання ігор та розважальних активностей для привернення уваги дітей. Гра - це природний спосіб навчання для дітей, і через нього можна стимулювати інтерес та увагу. Наприклад, використання рольових ігор, які включають обговорення та використання мови, сприяння розвитку мовлення та уваги.

Використання візуальних засобів. Використання картинок, малюнків, табличок та інших візуальних засобів для виготовлення інформації. Візуальні стимули можуть бути ефективними для привертання уваги та підтримання інтересу дітей під час занять.

Рухливі вправи та активності. Включення рухливих елементів у завдання знижує рівень нудьги та підвищує активність учнів. Рух під час заняття покращує концентрацію та роботу мозку.

Зміна активностей. Регулярна зміна видів діяльності та завдань дозволяє уникнути монотонності та нудьги. Діти швидше зберігають увагу, коли вони можуть спробувати різноманітні види завдань.

Групова взаємодія. Організація зайнята у формі групової роботи створює можливість для взаємодії та обміну ідеями між дітьми. Взаємодія

прогрес розвитку соціальних навичок та зберіганню уваги через зацікавленість у спілкуванні з однолітками.

Встановлені методики дозволяють створити стимулююче середовище для дітей старшого дошкільного віку, сприяючи їх повноцінному розвитку мовлення та концентрації.

Формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення може бути ефективним завданням. Варто встановити основні методики, які можуть допомогти в цьому процесі:

1. Ігри та руханки: діти в цьому віці дуже активні, тому ігри та фізична активність можуть бути корисними для розвитку уваги. Наприклад, можна провести ігри, які вимагають концентрації, такі як "Знайди різницю" або "Пазли". Ці ігри можуть бути пов'язані з мовленням, наприклад, розповідь історії на певну тему.
2. Зосереджені завдання: варто запропонувати дітям завдання, які вимагають довільної уваги. Наприклад, попросіть дитину описати конкретний предмет чи картину, розкажіть їй історію та попросіть розповісти про неї, чи вчіть вірші чи загадки.
3. Поступове підвищення тривалості уваги: почати з коротких завдань і збільшити тривалість. Варто заохочувати дитину, зберігаючи увагу на завданні. Наприклад, спочатку може бути 5-10 хвилин розмови про якусь тему, а потім з часом збільште час до 15-20 хвилин.
4. Структуровані розмови: проведіть структуровані розмови, підкреслюючи важливість уваги та слухання. Варто задавати питання та стимулювати дитину давати відповіді, ділитися думками та ідеями.
5. Медитація і релаксація: деякі техніки медитації та релаксації можуть допомогти дітям покращити контроль над увагою. Доцільно вивчити прості прийоми релаксації, такі як глибоке дихання, для заспокоєння дітей перед початком занять.
6. Використання візуальних підказок: варто використовувати візуальні підказки, такі як картинки, схеми або підготовлені матеріали для

заняття з розвитку мовлення. Вони можуть допомогти залучити увагу дитини та спростити процес навчання.

7. Відзначення успіхів: потрібно позитивно відзначати успіхи та успіхи дитини. Доцільно підкреслювати її здатність зосередитися і виразити думки. Це мотивує дитину до подальших зусиль.
8. Зміна видів занять: важливо варіювати вид заняття, щоб уникнути нудьги та монотонності. Діти швидко втрачають інтерес, тому роботи навчаються цікавим і різноманітним [20, с.62].

Необхідно залучати дітей до цієї методики, це допоможе їм розвинути довільну увагу під час зайняття з розвитком мовлення. Важливо бути терплячими та підтримуючими, кожна дитина розвивається власним темпом.

Досліджено, що особливості методики включають в себе різні аспекти. Діти старшого дошкільного віку найкраще навчаються через гру. У формуванні довільної уваги до мовлення важливо використовувати ігрові завдання та вправи, які будуть стимулювати їхню цікавість та активність.

Змінюючи завдання та використовуючи різні види діяльності (розповіді, слухання казок, відповіді на питання), діти розвивають здатність розвиватися на мовленні в різних контекстах. Важливо, щоб завдання та заняття з мовлення були пов'язані з особистим досвідом дітей. Це їм легше сприймати і розуміти інформацію.

Встановлено, що використовуючи позитивне підкріплення, вихователі або батьки можуть мотивувати дітей до більшої уваги до мовлення. Похвала за успіхи та успіхи у вивченні нових слів або виразів може бути дуже ефективною. Кожна дитина унікальна, тому важливо втратити її потреби та темп розвитку. Деякі діти можуть вимагати більше часу на допомогу, а вихователі та батьки повинні бути готові пристосувати методику до конкретної ситуації.

Отож, формування довільної уваги до мовлення у дітей старшого дошкільного віку є поступовим процесом, і вимагає терпіння та болю.

Заслуговуючи належну увагу цій методиці, батьки та вихователі можуть сприяти розвитку мовлення дітей і покращувати їхні комунікативні навички.

Встановлено, що кожна дитина має свій ритм і структуру уваги, тому необхідно створити індивідуальний підхід до кожної дитини. Заняття має бути цікавим та відповідати рівню розвитку конкретної дитини. Для формування довільної уваги важливо використовувати різноманітні методи та ігри, які стимулюють інтерес дитини та вимагають від її активної участі. Також важливо враховувати психофізіологічні особливості дітей цього віку, щоб створити оптимальні умови для формування уваги.

Таким чином, в цілому методика формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення має бути індивідуалізованою, цікавою та спрямованою на створення позитивного досвіду для дітей. Це допоможе їм розвивати не тільки мовлення, а й навички самоконтролю та концентрації, які будуть корисними в подальшому навчанні та житті.

Висновки до розділу 2

Отже, у підсумку до другого розділу даної роботи варто встановити наступні висновки:

1. Особливості формування довільної уваги дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення застосовуються в ході дотримки відповідних факторів.

По-перше, на заняттях з розвитку мовлення необхідно створити стимулююче навколишнє середовище. Це допоможе дітям зосередитися та фокусуватися на завданнях, спрямованих на розвиток мовлення. Різноманітні заняття, інтерактивні ігри та завдання допомагають залучити увагу дітей старшого дошкільного віку та покращити їхні навички сприймання та мовленнєвого розвитку.

По-друге, важливо забезпечити індивідуальні особливості дітей старшого дошкільного віку. Адже кожна дитина у цей період вже має свій рівень уваги та інтересів, тому педагоги повинні адаптувати заняття до потреб кожної дитини.

2. Враховуючи індивідуальні особливості, можна досягти кращих результатів у формуванні довільної уваги. Формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення потребує комплексного підходу, спрямованого на створення стимулюючого середовища та врахування індивідуальних особливостей. Досягнення успіху в цьому процесі може сприяти кращому розвитку мовлення та підготовки дітей до навчання в школі в подальшому.
3. Методика формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення виступає основним елементом процесу навчання та розвитку дітей. Особливо важливо розвивати цю навичку в ранньому віці, після чого вона стає основою для подальшого успішного навчання та соціального розвитку.

Таким чином, варто встановити, що визначена методика повинна спиратися на індивідуальні потреби та особливості кожної дитини старшого дошкільного віку.

РОЗДІЛ 3.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ДОВІЛЬНОЇ УВАГИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ

3.1. Хід проведення експериментального дослідження

Метою експериментального дослідження було формування довірливої уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення. Для реалізації мети було організовано експеримент, у якому взяли участь 20 дітей закладу дошкільної освіти, а саме старшої групи «Сонечко». Дітей було поділено на експериментальну та контрольну групи, по 10 осіб в кожній.

На етапі констатувального експерименту вирішувалися наступні завдання:

- вивчити наявний стан досліджуваної проблеми з розвитку довірливої уваги в практиці роботи ЗДО за допомогою проведення анкетування вихователів.
- виявити рівні розвитку довірливої уваги у дітей старшого дошкільного віку, які є респондентами дослідження.

Анкета для вихователів старшої групи ЗДО для виявлення уміння формувати довірливу увагу дітей старшого дошкільного віку виглядає наступним чином (Додаток Б).

Прохання відповісти на запитання, використовуючи шкалу від 1 до 5, де 1 - "Повністю не погоджуюсь", 3 - "Не впевнений/не впевнена", 5 - "Повністю погоджуюсь".

Наступний, формувальний етап дослідження полягав у формуванні довірливої уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення.

Експериментальне дослідження тривало місяць.

Згідно з даною методикою для старших дошкільників, дітям потрібно було розмістити певні визначені малюнки на матриці. Завдання, які складаються в цій методиці, використовують для визначення продуктивності та стійкості уваги.

Дошкільникам показують лист, на якій зображені різні фігури, такі як кільця, зірочки, трикутники, прямокутники, прапорці та півкільця. Під час проведення цієї методики кожен дошкільник працює протягом 2,5 хвилин. П'ять разів підряд (кожні 30 секунд) їй говорять слова «стоп» і «починай», щоб перервати роботу і вказати місце, де зупинилась у своєму пошуку.

У цій методиці експериментатор пропонує безліч завдань - шукати і закреслювати різні предмети за професійними способами, наприклад, перекреслювати зірочку вертикально та будиночок горизонтально. Експериментатор відзначає на малюнку дитини місце ті, де давалися відповідні команди.

В процесі обробки та оцінки результатів менше, скільки елементів на малюнку дитина переглянула протягом 2,5 хвилин - весь час виконання завдання, а також окремо за кожен 30-секундний інтервал.

Отримані дані наводяться у формулу (рис 2.1.), за якою максимальний загальний показник розвивальності у дитини двох аспектів уваги - продуктивності та стійкості.

$$S = \frac{0,5 \cdot N - 2,8n}{t},$$

де S – показник продуктивності і стійкості уваги обстеженої дитини;

N – кількість зображень предметів, переглянутих дитиною за час роботи;

t – час роботи (в секундах);

n – кількість помилок, допущених за час роботи.

Рис 3.1. Формула показника максимальний загальний показник розвивальності у дитини двох аспектів уваги - продуктивності та стійкості

Проведення формуючого дослідження здійснювалося з кожною дитиною окремо.

Рівень уваги дітей визначався за критеріями, що представлені у методиці «Знайди і викресли».

- показник $S_{об}$ вищий, ніж 1,25 бали, – увага дуже високопродуктивна;
- показник $S_{об}$ в межах від 1,00 до 1,25 балів – увага високопродуктивна;
- показник $S_{об}$ з в межах від 0,50 до 0,99 балів – увага середня;
- показник $S_{об}$ в межах від 0,25 до 0,49 балів – увага низькопродуктивна;
- показник $S_{об}$ в межах від 0,00 до 0,24 – увага дуже низькопродуктивна.

Відповідно до цих критеріїв групу дітей, що прийняли участь у констатуючому експерименті можна розділити на наступні категорії:

- з дуже високопродуктивною увагою – 0 чол. (0 %);
- з високопродуктивною увагою – 0 чол. (0 %);
- з середньо продуктивною увагою – 4 чол. (20 %);
- з низькопродуктивною увагою – 13 чол. (65 %);
- з дуже низькопродуктивною увагою – 3 чол (15 %) [44].

Окрім цього, за отриманими результатами було визначено стійкість уваги. Для цього на кожну дитину будувався графік (рис. 2.2). Потім за

критеріями Р. Нємова, визначався характер кривої, її розташування в координатному полі, степінь «зламаності» (в межах декількох зон) та здійснювалася оцінка стійкості у балах:

10 балів – всі точки графіка не виходять за межі однієї зони продуктивності;

8-9 балів – всі точки графіка розташовані в двох зонах;

6-7 балів – всі точки графіка розташовуються в трьох зонах;

4-5 балів – всі точки графіка розташовуються в чотирьох різних зонах;

3 бали – всі точки графіка розташовуються в п'яти зонах.

Відповідно до цього, було визначено для кожного респондента характер стійкості уваги, її кількісний вираз у балах. При наданні балів враховувалося накреслення кривих графіка. Результати були узагальнені у додатку А.

Заняття з розвитку мовлення для дітей старшого дошкільного віку на формування довільної уваги може бути цікавим і корисним для дітей. Важливо забезпечити свої індивідуальні потреби та рівень розвитку.

Заняття 1

Тема : "Знайди відмінності"

Мета: Розвиток мовлення та формування довільної уваги.

Час:

Приблизно 20-30 хвилин.

Матеріали:

1. Декілька пар картин або малюнків, які мають деякі відмінності (наприклад, дві малюнки квітів, однак один з них має більше квітів, ніж інший).
2. Дошка або аркуш паперу з маркерами для запису відмінностей.
3. Зображення об'єктів, які є на картинках (наприклад, зображення квітів, ялинки, будинків тощо).

Порядок проведення:

Вступ (5 хвилин):

Розпочати заняття розмовою про те, що таке увага. Запитайте дітей, чи вони знають, що таке "увага" і як вони можуть її побачити.

Пояснення завдання (5 хвилин):

Покажіть дітям першу пару картин і попросіть їх знайти всі відмінності між ними. Розмістіть картини на дошці або столі.

Пошук відмінностей (10 хвилин):

Дайте дітям можливість досліджувати картини та знаходити відмінності. Вони можуть вказувати на різниці або говорити про них. Запитайте дітей, чому це важливо залишати відмінності та як це проблема на їхню увагу.

Запис відмінностей (5 хвилин):

Разом із дітьми запишіть усі знайдені відмінності на дошці або на папері. Обговоріть їхні відповіді та поясніть будь-які важливі моменти, які вони можуть бути пропущені.

Обговорення (5 хвилин):

Порозмовляйте з дітьми про те, як вони впоралися із завданням, що вони вивчили та як це впливає на їхню увагу.

Заключні слова (2 хвилини):

Підкресліть важливість уваги та розвитку мовлення і попрощайтесь.

Заняття 2

Тема: "Описуємо світ навколо нас"

Мета: Розвиток мовлення та формування довільної уваги.

Час:

Приблизно 30-40 хвилин.

Матеріали:

1. Зображення або картки з відкритими об'єктами та сценами (які можна описувати).
2. Дошка або папір і маркери для запису дитячих описів.

Порядок проведення:

Вступ (5 хвилин):

Почніть заняття питаннями про те, як діти сприймають світ навколо себе та чим вони цікаві. Подякуйте їм за їхню увагу та цікавість.

Пояснення завдання (5 хвилин):

Покажіть дітям перше зображення і попросіть їх описати, що вони бачать на ньому. Пояснити, що вони можуть говорити про форму, колір, розмір, розташування місця тощо.

Опис об'єкта (15 хвилин):

Дайте кожній дитині можливість вибрати зображення та додати свій власний опис. Наприклад, якщо на зображенні є яблуко на дереві, дитина може сказати: "Я бачу червоне яблуко на великому дереві. Яблуко смачне і соковите."

Запис описів (5 хвилин):

Разом із дітьми запишіть їхні описи на дошці або папері.

Обговорення (5 хвилин):

Обговоріть разом, які описи були найцікавішими, і як можна було їх покращити. Порадьте дітям працювати над деталями та розширювати свій словник.

Заключні слова (5 хвилин):

Підкресліть важливість уваги до деталей і розвитку мовлення, і попрощайтесь.

Отже, дані заняття сприяли розвитку уваги дітей через спостереження та опис об'єктів, а також розширити їхній словник і розвиток мовлення.

3.2. Аналіз занять з розвитку мовлення на формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку

Система проведення занять з розвитку мовлення для формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку може бути дуже

корисною. Довільна увага важлива для успішної адаптації дітей до навчання в школі, а також для їхнього загального розвитку.

Варто встановити основні кроки, які варто включити до такої системи:

1. Визначення цілей і завдань: спочатку необхідно застосувати, які саме навички розвитку мовлення ви хочете розвивати і як довільну увагу можна використати для досягнення цих цілей.
2. Планування занять: розробіть план занять, який включає в себе різноманітні завдання та вправи для розвитку мовлення. Враховуйте вік та індивідуальні особливості кожної дитини.
3. Групові та індивідуальні заняття: проведіть як групові, так і індивідуальні заняття. Групові заняття сприяють соціальній взаємодії та комунікації, в той час як індивідуальні заняття дозволяють більше уваги приділити конкретним потребам дитини.
4. Використання різних методів: включайте в заняття різні методи розвитку мовлення, такі як читання казок, гри, рольові ігри, музичні вправи та ін. Регулярність: важливо проводити заняття регулярно, щоб дитина могла практикувати та розвивати свої навички.
5. Підкріплення позитивних результатів: підсилюйте позитивні результати та успіх дитини під час занять. Похваліть її за успіх і досягнення.
6. Залучення батьків: запрошуйте батьків до участі в заняттях або надавайте їм рекомендації щодо розвитку мовлення вдома. Це підтримує навчання та розвиток дитини.
7. Оцінка прогресу: ведіть записи про прогрес кожної дитини, щоб забезпечити постійне вдосконалення програм та методів.
8. Здоровий спосіб життя: забезпечте дітям здоровий спосіб життя, включаючи збалансоване харчування та фізичну активність, це також впливає на їхню здатність до концентрації та уваги [47, с.83].

Загалом, система проведення призначена з розвитку мовлення для формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку має бути

гнучкою та адаптованою до потреб кожної дитини. Постійно спостерігайте за їхнім прогресом і вносьте зміни в програму, якщо це необхідно.

Визначено, що система проведення занять з розвитку мовлення у дітей старшого дошкільного віку має значний вплив на формування довільної уваги в цьому віковому періоді. Важливо відзначити, що мовлення і увага є взаємопов'язаними процесами, і розвиток одного може суттєво впливати на розвиток іншого.

Проведення заняття з розвитку мовлення дозволяє дітям вдосконалювати свої комунікативні навички, розширює їхній словниковий запас і розвиває вміння виражати свої думки. Це в свою чергу сприяє розвитку довільної уваги, після чого діти навчаються краще фокусувати увагу на спілкуванні та розумінні мови. Вони навчаються слухати і реагувати на інших, що сприяє кращому контролюванню уваги.

Таким чином, заняття з розвитку мовлення також допомагають вихователям та батькам виявляти можливості проблем у розвитку дитини, які можуть вплинути на її здатність керувати у вазі. Завдяки цьому можливо вчасно реагувати і надавати підтримку для вирішення таких проблем.

Як підсумок, доцільно встановити, що система проведення занять з розвитку мовлення має велике значення для формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку. Це сприяє їхньому загальному розвитку та підготовці до навчання в школі, а також успіх успішної соціалізації та комунікації з оточуючими.

3.3. Аналіз отриманих результатів експериментального дослідження формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення

В ході проведеного анкетування, аналізі планів та бесід з вихователями групи «Сонечко» було виявлено, що педагоги недостатньо приділяють увагу

розвитку довільної уваги у дітей дошкільного віку. Вони більше фокусуються на аспектах морального, естетичного, екологічного та фізичного виховання.

За їхньою думкою, розвиток довільної уваги і загалом інтелектуального розвитку відбувається під час різних ігор та зайняття з художньої праці, які комплексно сприяють всебічному розвитку дитини. Педагоги підтримують концепцію, за якою будь-яка діяльність вихованця пов'язана з процесом уваги та її цілеспрямованістю на певний об'єкт чи явище в навколишньому світі.

Проаналізовано, що під час проведення занять зі співу, фізкультури, читання та інших видів навчання з дітьми, педагоги активізують увагу дітей та спонукають їх зосереджувати увагу на конкретних завданнях. Це можна розглядати як тренування для розвитку довільної уваги.

Також варто встановити, що в планах занять вихователів не було виявлено жодних спеціально запланованих заходів щодо психодіагностики та розвитку уваги. Такі заходи також не включені в календарні плани. Саме тому було розроблено та проведено два заняття з дітьми.

Аналізуючи відповіді вихователів до анкети, можна виділити наступні пункти:

Відповідь 1:

1. Вихователь усвідомлює важливість розвитку довільної уваги у дітей, але він не впевнений у своїх методах і прийомах.
2. Він вважає, що його методи не завжди сприяють розвитку довільної уваги дітей, або ж у нього немає конкретного плану для досягнення цієї мети.
3. Він також не впевнений у своїй здатності створити спокійне та концентроване оточення для дітей.

Відповідь 2:

1. У цьому випадку вихователь виявляє певний рівень впевненості у важливості розвитку довільної уваги у дітей та використовує

різноманітні вправи і завдання для цього. Однак він вважає, що його методи не завжди можуть бути ефективними, а можливість вибору активності дітей може бути недостатньою.

2. Також вихователь вважає, що він може вдосконалити свою здатність, визначити та оцінити прогрес дітей у розвитку довільної уваги [41].

Варто встановити, що негативні відповіді можуть свідчити про потребу в підтримці, додатковому навчанні або розвитку вихователя в цих аспектах. Важливо надавати можливості для професійного зростання та покращення навичок вихователів із наданням оптимального розвитку дітей у дошкільному віці.

У результаті кількісної обробки психодіагностичних даних, що визначалися за формулою 1 (рис 3.1), обчислювалися шість показників, один – для всього часу роботи над методикою (2,5 хв.), а інші – для кожного 30-секундного інтервалу (відповідно, змінна t_b приймала значення 150с і 30с). Результати були узагальнені у таблиці 3.1. та 3.2.

Таблиця 3.1

Результати методики «Знайди і викресли» експериментальної групи

№	Ім'я	N	n	S ₁	N	n	S ₂	N	n	S ₃	N	n	S ₄	N	n	S ₅	S _{об}
		1	1		2	2		3	3		4	4		5	5		
1.	Давід	3	1	0,4	2	1	0,3	2	2	0,2	3	2	0,3	3	2	0,3	0,3
		0		1	9		9	5		3	0		1	3		6	4
2.	Вячеслав	2	3	0,1	2	3	0,0	2	2	0,1	2	1	0,2	2	0	0,3	0,1
		5		4	0		5	2		8	0		4	0		3	9
3.	Анастасія	2	1	0,3	2	1	0,3	2	1	0,3	2	1	0,3	3	0	0,5	0,3
		4		1	5		2	6		4	7		6	0			7
4.	Анна	2	2	0,2	2	2	0,1	2	2	0,2	2	1	0,3	2	2	0,2	0,2
		8		8	2		8	3			8		7	8		8	6
5.	Микола	2	1	0,3	2	2	0,2	2	2	0,2	2	2	0,3	3	1	0,4	0,3
		5		2	6		5	8		8	9			0		1	1

6.	Єва	2 5	2	0,2 3	2 8	2 8	0,2 8	3 5	3	0,3	2 9	2	0,3	3 2	2	0,3 5	0,2 9
7.	Матвій	2 2	1	0,2 7	2 2	2	0,1 8	2 2	3	0,0 9	2 2	1	0,2 7	2 2	0	0,3 7	0,2 4
8.	Олена	2 1	0	0,3 5	2 1	1	0,2 6	2 3	2	0,2	2 4	2	0,2 1	2 5	3	0,1 4	0,2 3
9.	Катери на	2 9	0	0,4 8	3 2	0	0,5 3	3 5	1	0,4 9	3 5	0	0,5 8	3 4	0	0,5 7	0,5 3
10 .	Даниїл	3 0	1	0,4 1	2 9	1	0,3 9	2 9	1	0,3 9	2 8	2	0,2 8	3 0	1	0,4 1	0,3 7

Таблиця 3.2

Результати методики «Знайди і викресли» контрольної групи

11 .	Всеволо д	2 9	1	0,3 9	3 1	1	0,4 2	3 2	1	0,4 4	2 9	0	0,4 8	3 1	1	0,4 2	0,4 3
12 .	Яна	2 4	0	0,4	2 6	0	0,4 3	3 0	0	0,5	3 5	0	0,5 8	3 5	0	0,5 8	0,5
13 .	Максим	2 4	2	0,2 1	2 5	2	0,2 3	2 4	1	0,3 1	2 6	1	0,3 4	2 8	0	0,4 7	0,3 1
14 .	Мілана	4 8	0	0,8	4 9	0	0,8 2	3 9	0	0,6 5	4 8	0	0,8	4 2	0	0,7	0,7 5
15 .	Олег	3 1	2	0,3 3	3 5	2	0,4	3 6	2	0,4 1	3 1	1	0,4 2	3 2	1	0,4 4	0,4
16 .	Роза	4 6	0	0,7 7	3 9	2	0,4 6	3 5	0	0,5 8	3 5	0	0,5 8	2 5	2	0,2 3	0,5 3
17 .	Тимофі й	3 4	2	0,3 8	2 1	2	0,1 6	3 4	0	0,5 7	3 8	1	0,5 4	2 0	2	0,1 5	0,3 6
18 .	Назар	2 2	0	0,3 7	3 7	0	0,6 2	2 1	2	0,1 6	2 9	2	0,3	3 5	0	0,5 8	0,4 1

19	Тетяна	2	1	0,3	2	1	0,3	3	1	0,4	3	0	0,5	2	0	0,4	0,4
.		5		2	6		4	2		4	2		3	9		8	2
20	Єва	2	2	0,2	2	1	0,3	3	1	0,4	3	2	0,3	2	1	0,2	0,3
.		8		8	9		9	0		1	1		3	1		6	3

Відповідно до результатів тестування дошкільники, в основному в контрольній групі діти характеризуються як особи зі стійкою увагою (70 %), а в експериментальній групі продуктивність їх уваги є низькою і дуже низькою.

Варто зазначити:

- 55 % респондентів контрольної групи мають стійку увагу і низьку або дуже низьку продуктивність;
- ще 20 % респондентів мають контрольної групи середнє стійку увагу і низьку продуктивність;
- 10 % експериментальної групи мають низько стійку увагу і низьку продуктивність;
- 10 % експериментальної групи мають стійку увагу і середню продуктивність;
- 5 % – експериментальної групи середнє стійку увагу і середню продуктивність.

Після проведених занять з експериментальною групою було повторно проаналізовано, результати були більш позитивні (таблиця 3.2.)

Таблиця 3.2

Характеристика стійкості і продуктивності уваги опитаних дошкільників експериментальної групи

11.	Всеволод	8	Стійка	5	Високопродуктивна
12.	Яна	7	Стійка	3	Високопродуктивна

13.	Максим	8	Стійка	3	Високопродуктивна
14.	Мілана	10	Стійка	6	Середнепродуктивна
15.	Олег	8	Стійка	3	Високопродуктивна
16.	Роза	8	Середнє стійка	5	Середнепродуктивна
17.	Тимофій	6	Низько стійка	3	Середнепродуктивна
18.	Назар	7	Низько стійка	3	Високопродуктивна
19.	Тетяна	8	Стійка	3	Низько продуктивна
20.	Єва	7	Середнє стійка	3	Низько продуктивна

Отже, варто встановити, що 60 % дошкільників експериментальної групи мають високі показники уваги (середні і вище за середні). Решта дошкільників (40 %) мають низько продуктивну увагу або низько стійку увагу, або обидва цих показника є низькими. Реально ніхто з дітей не показав високо продуктивної уваги і високої її стійкості.

Як було простежено, у цьому віці не у всіх дітей виникає довільність когнітивних процесів – уваги і пам'яті. Появу здібності дітей до зосередження на предметах, які для них є нецікавими, дослідники, в основному відносять до 6-річного віку, і тому даний експеримент можна б було вважати підтвердженням даної концепції.

Отже, можна стверджувати про ефективність використання занять з розвитку мовлення у формуванні довільної уваги дітей старшого дошкільного віку.

3.4. Методичні рекомендації по формуванню довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення

Формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення - це важливий аспект розвитку дитини. Варто встановити рекомендації для вихователів:

1. Створюйте цікаве і комфортне середовище:

Організуйте приміщення так, щоб діти мали можливість вільно переміщатися і досліджувати різноманітні речі.

Забезпечте гарне освітлення і зручні місця для занять.

Розміщуйте яскраві малюнки, книжки та іграшки, які сприяють розвитку мовлення.

2. Структуруйте заняття:

Розплануйте заняття, розробіть план і цілі.

Дотримуйтеся режиму дня та розпорядку зайняти, щоб діти знали, коли очікувати активності.

3. Використовуйте ігри та інтерактивні вправи:

Граєте в словесні гри, розповідаєте історію, показуєте картинки. Використовуйте музику, рухову та ігрову систему для привернення уваги.

4. Розробіть індивідуальний підхід:

Враховуйте особливості кожної дитини і пристосовуйте заняття відповідно до їхніх інтересів та рівня розвитку.

Надавайте можливість дітям вибрати завдання або теми, які їх цікавлять.

5. Залучайте батьків:

Співпрацюйте з батьками, щоб вони могли підтримувати інтереси дитини до мовлення вдома.

Надавайте поради батькам щодо розвитку мовлення у своїх дітей.

6. Збагачуйте словниковий запас:

Використовуйте нові слова та заняття під час занять і пояснюйте їх значення.

Залучайте дітей до розповідей та обговорень різних тем.

7. Приймайте концентрацію уваги:

Змінюйте відволікання під час занять, забороняючи використовувати мобільні пристрої або гаджети.

Робіть перерви для фізичної активності, щоб діти могли розслабити м'язи і покращити концентрацію уваги [48].

Отже, формування довільної уваги часу та терпіння. Дитина потребує практики, але з правильним підходом і підтримкою вона може розвивати своє мовлення та концентрацію уваги.

Тренінг для вихователів з удосконалення навичок формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення може бути корисним для покращення комунікації та розвитку мовних навичок дітей.

Мета тренінгу : Покращити вміння вихователів привертати увагу дітей та розвивати їх мовлення через вправи та ігри.

Частина 1:

Ознайомлення з теоретичними аспектами

1.1. Введення до розвитку мовлення у дітей старшого дошкільного віку.

1.2. Важливість формування довільної уваги у дітей для розвитку мовлення.

Частина 2:

Практичні вправи та ігри

2.1. Гра "Знайди спільне."

Вихователь пропонує дві або більше картинок і запитує дітей, що в них спільного за змістом. Це стимулює аналіз та порівняння, що розвиває увагу та мовлення.

2.2. Вправи на розвиток слухової уваги.

Вихователь може вигадати короткий розповідь вірш або історію та запитувати дітей, що вони чули, після чого діти повинні були переказати, що вони запам'ятали.

2.3. Гра "Збери речення".

Вихователь може подавати слова чи фрази дітям, а діти повинні скласти з них логічне речення.

2.4. Вправи на розвиток словникового запасу.

Вихователь може вивчити нові слова та просити дітей використовувати їх у реченнях.

Частина 3:

Роль моделювання та підказки

3.1. Покажіть приклади ефективного спілкування та розвитку мовлення.

3.2. Вчіть вихователів, як надавати підказки дітям, якщо вони стикаються з труднощами у висловлюванні думок.

Частина 4:

Завершення тренінгу

4.1. Підведення підсумків і обговорення вражень та питань вихователів.

4.2. Рекомендації щодо подальшого вдосконалення навичок формування довільної уваги у дітей та розвитку їх мовлення.

Даний тренінг можна проводити у форматі семінару або майстер-класу для вихователів, а також доповнити практичними завданнями і груповими вправами, щоб вихователі могли навчитися використовувати ці методики в роботі з дітьми.

Зважаючи на наявність глибокого розвитку навичок вихователів щодо формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку, варто запропонувати ще один тренінг:

Мета тренінгу: Покращити вміння вихователів використовувати творчі методи та ігри для стимулювання уваги дітей старшого дошкільного віку на заняттях розвитку мовлення.

Частина 1:

Ознайомлення з цією концепцією розвитку мовлення

1.1. Введення до теоретичних аспектів розвитку мовлення у дітей старшого дошкільного віку.

1.2. Розгляд важливості довільної уваги у процесі навчання та розвитку мовлення.

Частина 2: Творчі ігри та вправи для стимулювання уваги

2.1. "Мовленнєва подорож".

Діти розглядають малюнок чи предмет і розповідають, що вони бачать, детально описуючи сцену. Вихователь успіху глибокого розвитку уваги шляхом запитань і підказок.

2.2. "Склади історії."

Діти вибирають кілька карток зі словами або фразами та створюють історію, використовуючи ці елементи.

2.3. "Знайди помилки."

Вихователь демонструє текст із допущеними помилками (граматичними чи лексичними), а діти виявляють та виправляють їх.

2.4. "Словниковий калейдоскоп."

Діти створюють свій власний словник і записують нові слова, які вони вивчили під час гри.

Частина 3:

Засоби моделювання та підказки

3.1. Вихователі демонструють, як створювати захопливі та цікаві оповіді, що привертають увагу дітей.

3.2. Розгляд техніки підказки та супроводження, коли діти стикаються з труднощами у висловлюванні.

Частина 4:

Завершення тренінгу

4.1. Підведення підсумків та обговорення вражень і запитань вихователів.

4.2. Рекомендації щодо подальшого застосування отриманих знань та навичок у роботі з дітьми [48].

Даний тренінг акцентує увагу на творчих підходах та цих іграх, які можуть сприяти розвитку уваги дітей та покращенню навичок мовлення. Він допоможе вихователям бути більш креативними та ефективними у роботі зі старшими дошкільниками у розвитку їх мовлення.

Отже, формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення вимагає планування, терпіння та різноманітних методів, які сприяють покращенню концентрації та засвоєнню мовних навичок. Спільна робота з батьками і забезпечення позитивного та цікавого підходу досягти успіху в цій задачі.

Висновки до розділу 3

У підсумку до третього розділу варто встановити наступні висновки:

1. Заняття з розвитку мовлення також допомагають вихователям та батькам виявляти можливості проблем у розвитку дитини, які можуть вплинути на її здатність керувати у вазі. Завдяки цьому можливо вчасно реагувати і надавати підтримку для вирішення таких проблем.
2. Проаналізовано, що 60 % дошкільників мають високі показники уваги (середні і вище за середні). Решта дошкільників (40 %) мають низько продуктивну увагу або низько стійку увагу, або обидва цих показника є низькими. Реально ніхто з дітей не показав високо продуктивної уваги і високої її стійкості.

Отже, формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення є завданням, після чого ця навичка сприяє кращому засвоєнню знань та розвитку комунікативних навичок. Перед початком зайнятися з розвитку мовлення необхідно викликати інтерес у дітей. Використовувати потрібно яскраві іграшки, забавні історії, цікаві завдання та інші методи, щоб привернути їх увагу. Заняття варто проводити регулярно та в стабільний час. Це допоможе дітям сформувати ритм та очікування, що сприяє кращому зосередженню. Використовувати варто різноманітні методи та завдання на заняттях. Різнобарвність та несподіваність сприяють підтримці уваги дітей. Після закінчення занять важливо закріпити набуті навички через вправи вдома, ігри та практику в повсякденному житті. Важливо залучити батьків до формування уваги дітей. Варто надати їм рекомендації та завдання для проведення вдома, щоб зміцнити розвиток мовлення та уваги.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Отже, у висновку до даної роботи варто встановити наступне.

Визначено, що висновок з науково-педагогічної літератури щодо проблем формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення вказує на важливість цієї теми в сучасній педагогіці та психології. Дослідження в цій області підкреслюють, що увага є ключовою складовою навчання та розвитку дітей, особливо коли мовлення дійсно важливо у формуванні їхньої особистості та підготовки до шкільного навчання. Наукова література наголошує на важливості розвитку когнітивних навичок та методів, які спрямовані на покращення довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку. одночасно, такі методи можуть включати ігрові пристрої, в правильній мірі підвищення концентрації уваги, інтерактивне навчання та індивідуалізований підхід до кожної дитини. Важливо також впливати на зовнішні фактори, які можуть розсіювати увагу дітей, і намагатися створити сприятливі умови для заняття.

Досліджено, що формування уваги у дітей старшого дошкільного віку – це складний процес, який потребує планування, підтримки та налагодженої взаємодії з дорослим та оточуючим середовищем. Він сприяє розвитку різних аспектів психічного функціонування та готує дітей до подальшого навчання та соціальної взаємодії в майбутньому. Формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку є компонентом місця підготовки до подальшого навчання та соціалізації, а відповідна підтримка та співпраця з дітьми в цьому віці можуть сприяти їх успішному розвитку.

Встановлено, що умови проведення занять з розвитку мовлення в процесі формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку є найважливішим аспектом педагогічної практики. Довільна увага в цій категорії є ключовим фактором для успішного навчання та соціального спілкування дітей.

Заняття з розвитку мовлення, спрямовані на формування цієї навички, повинні бути організовані з урахуванням ряду важливих аспектів. По-перше, важливо створити комфортну та стимулюючу атмосферу для дітей під час занять. Це включає в себе створення приватного середовища, де діти відчують себе впевнено і можуть вільно виражати свої думки та почуття. Також важливо мати на окремих індивідуальні особливості дітей та створювати завдання, які відповідають їхньому рівню розвитку. По-друге, заняття мають бути цікавими та різноманітними. Діти старшого дошкільного віку легко втрачають інтерес до нудних або монотонних занять. Тому важливо використовувати ігрові методи, рольові ігри, творчі завдання та інші інтерактивні підходи для залучення дітей до процесу вивчення мовлення.

Визначено, що особливості формування довільної уваги дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення застосовуються в ході дотримки відповідних факторів.

По-перше, на заняттях з розвитку мовлення необхідно створити стимулююче навколишнє середовище. Це допоможе дітям зосередитися та фокусуватися на завданнях, спрямованих на розвиток мовлення.

Досліджено, що загальна різноманітні занять, інтерактивні ігри та завдання допомагають залучити увагу дітей старшого дошкільного віку та покращити їхні навички сприймання та мовленнєвого розвитку.

По-друге, важливо забезпечити індивідуальні особливості дітей старшого дошкільного віку. Адже кожна дитина у цей період вже має свій рівень уваги та інтересів, тому педагоги повинні адаптувати заняття до потреб кожної дитини в дошкільному віці.

Проаналізовано, що враховуючи індивідуальні особливості, можна досягти кращих результатів у формуванні довільної уваги. Формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення потребує комплексного підходу, спрямованого на створення стимулюючого середовища та врахування індивідуальних особливостей.

Досягнення успіху в цьому процесі може сприяти кращому розвитку мовлення та підготовки дітей до навчання в школі в подальшому.

Встановлено, що методика формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення виступає основним елементом процесу навчання та розвитку дітей. Особливо важливо розвивати цю навичку в ранньому віці, після чого вона стає основою для подальшого успішного навчання та соціального розвитку. Заняття з розвитку мовлення також допомагають вихователям та батькам виявляти можливості проблем у розвитку дитини, які можуть вплинути на її здатність керувати увагою. Завдяки цьому можливо вчасно реагувати і надавати підтримку для вирішення таких проблем.

Проаналізовано, що 60 % дошкільників мають високі показники уваги (середні і вище за середні). Решта дошкільників (40 %) мають низько продуктивну увагу або низько стійку увагу, або обидва цих показники є низькими.

Отже, формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення є аспектом розвитку дитини. Довільна увага - це здатність дитини вибирати, утримувати і переривати увагу відповідно до потреб і завдань. Заняття з розвитку мовлення може стати чудовою платформою для розвитку цієї навички.

Таким чином, створення сприятливого середовища для розвитку довільної уваги дитини на заняттях з мовленням є ключовим. Важливо створювати цікаві та захоплюючі завдання, які спонукають дітей активно слухати і сприймати інформацію. Використання різноманітних ігор, пісень, інтерактивних вправ охорони уваги дітей. Деякі діти можуть мати більшу виразність влади довільної уваги, тоді як інші можуть потребувати більшої підтримки та вправ для її розвитку. Вихователі та педагоги повинні бути готові адаптувати свої методи та завдання відповідно до потреб кожної дитини. Формування довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з розвитку мовлення ускладнення їхньому загальному розвитку. Ця

навичка допоможе дітям краще вчитися, сприймати і розуміти мову, а також проявляти більший інтерес до навчання та комунікації. Тому важливо приділити увагу розвитку довільної уваги на ранніх етапах розвитку дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксьонова О. П., Аніщук А. М., Артемова Л. В. та ін. наук. кер О. Л. Кононко. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція) : у 2 ч. Ч.ІІ. Від трьох до шести (семи) років. Київ : МЦФЕРУкраїна, 2014. 452 с.
2. Афоніна І.М., Барсукова Л.С., Соколова Т.М. Схеми та таблиці з психології та педагогіки: навчально-педагогічне посібник за спеціальністю "Дошкільна освіта". К. 2010. С. 336.
3. Навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: актуальні питання теорії і методики / за заг. ред. О.О.Максимової, М.А.Федорової. – Житомир: ФОП Левковець, 2016. – У 2-х ч. – Ч. І. – 216 с. С. 109.
4. Белова О. Б.Особливості розвитку уваги у дітей молодшого шкільного віку з нормальним та порушеним мовленням / Олена Борисівна Белова // Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – Вип. 9. – С. 54– 64.
5. Волкова Т. Н. Творчі ігри, завдання і тести для розвитку пам'яті та уваги. Донецьк : БАО, 2006. 240 с.
6. Глєбова І.Ю. Особливості керівництва дидактичними іграми дошкільнят. Теорія та практика освіти у сучасному світі: матеріали IV Міжнародна наукова конференція. СПб.: 2014. С. 33-35.
7. Кіт Г.Г. Формування дослідницьких умінь як складової сенсорно-пізнавальної компетентності дітей дошкільного віку / Г.Г. Кіт // Стандарти дошкільної освіти: дискурс науки і практики : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 11 квітня 2014 року,

- м. Київ / ред. кол.: В.О. Огнев'юк, Л.Л. Хоружа, В.І. Юрченко, Г.В. Беленька. – Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 112–120.
8. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання рідної мови / за ред А. М. Богуш. Київ : Вища школа, 2007. 542 с.
 9. Богуш А. М., Гавриш Н. В., Саприкіна О. В. Теорія і методика розвитку мовлення: підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. Вид 2-е. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.
 10. Голюк О.А. Методичні аспекти розвитку системного мислення дітей старшого дошкільного віку засобами ТРВЗ-педагогіки / О.А. Голюк // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 4-5 квітня 2012 р.) / за ред. Г.С. Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2012. – С. 116–122.
 11. Боровик Т. Розвиток мовлення дітей засобами гри-драматизації. Джерела. 2016. № 2. 8 с.
 12. Запаліть вогник допитливості молодших школярів : методичний посібник / Укладач І.В. Сидорець. – Вінниця: ВДПУ, 2010. – 65 с.
 13. Логопсихологія : навч. посібник / С. Ю. Конопляста, Т. В. Сак ; за ред. М. К. Шеремет. К. : Знання, 2010. 293 с.
 14. Микичур Т.С. Гуманно-особистісний підхід до дитини в освітніх системах Європи / Т.С. Микичур // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: Збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.

- Коцюбинського, 3-5 квітня 2013 р.) / За ред. Г.С. Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2013. – Вип. 2. – С. 56–59.
15. Дефектологічний словник : навч. посіб. / за ред. В. І. Бондаря, В. М. Синьова. Київ : Леся, 2011. 528 с.
 16. Галина Кіт. Пошуково-дослідницька діяльність дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: засадничо процесуальний аспект // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 4-5 квітня 2012 р.) / За ред. Г.С. Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ФОП Корзун Ю.Д., 2012. – С. 100–105.
 17. Кокун О. М. Психофізіологія. – К. :2 006. – 184с.
 18. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія (курс лекцій і практикум) : навч. посібник. – Кам'янець-Подільський : Буйницький О. А., 2006. 320 с.
 19. Загальна психологія : підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. К. : Либідь, 2005. С. 441.
 20. Загальна Психологія : Навчальний Посібник / Варій М. Й. - 2-Ге Видан., Випр. І Доп. - К.: «Центр Учбової Літератури», 2007.- 968 С. 673ст
 21. «Обережно: дитина!»: В. О. Сухомлинський про важких дітей: тематич. зб. / О.В. Сухомлинська (наук.ред.), Т.В. Філімонова (упоряд.). – Луганськ, 2008. – 264с.
 22. Психодіагностика / Л. Терлецька (упоряд.), О. Главник (упоряд.). – К. : Шкільний світ, 2002. – 112с.

23. Калмикова Л. О. Перспективність і наступність в навчанні мови й розвитку мовлення дітей дошкільного і молодшого шкільного віку : психолінгвістичний і лінгвістичний виміри: навч – метод. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2017. 448 с.
24. Надворна О. Розвиток уваги. Дошкільне виховання. 2014. № 8. С. 16-19.
25. Гавриш Н. Безсонова О. Калейдоскоп інформаційно-ігрової творчості дітей : методичний посібник. Київ : Слово, 2015. 256 с.
26. Психологічна енциклопедія: А – Я / О. Степанов (авт.-упоряд.). – К. : Академвидав, 2006. – 424с.
27. Калмикова Л. О. Розвиток мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку: діагностико-розвивальна програма : монографія. Переяслав : ПП «СКД», 2010. 212 с.
28. Савчин М.В., Василенко Л.В. Вікова психологія: Навч. посіб. – К. : Академвидав, 2005. – 360с.
29. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В., Зелінська Т.М., Ставицька С.О. Вікова та педагогічна психологія. – К. : Каравела, 2008. – 399с.
30. Колеснік К.А. Основні орієнтири виховання підростаючого покоління в Україні / К.А. Колеснік // Наукові пошуки ХХІ століття: молодіжний вимір III Міжнародної дистанційної науково-практичної конференції. – Київ, 2015. – С. 177–182.
31. Хрестоматія з української класичної педагогіки: К.Ушинський, С. Русова, А. Макаренко, Г. Ващенко, В. Сухомлинський: навч. посібник / В. Кравець (уклад.). – К. : Грамота, 2008. – 768с.
32. Гурковська Т., Особливості ціннісної сфери педагогів – «дошкільників» // Практичний психолог: дитячий садок. - 5. – 2014.
33. Навчаємо демократії, Базові матеріали з питань освіти для демократичного громадянства та прав людини для вчителів,Т.1, Видання Ради Європи. – Вид-во «Основа», 2012.

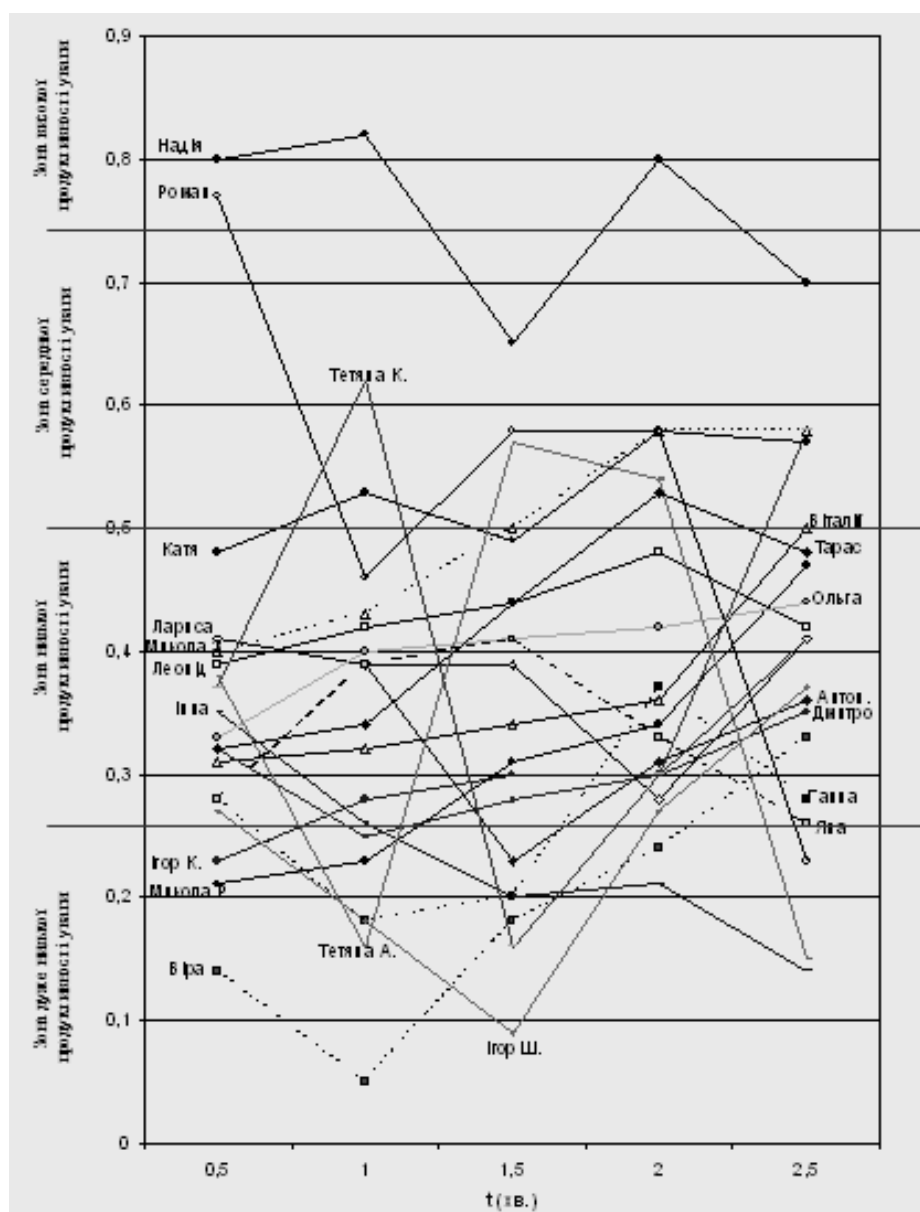
34. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення : програмно-методичний комплекс / Ю. В. Рібцун. – К., 2012. – 258 с.
35. Біла І. М. Розвиток уваги у дошкільному віці. Практична психологія і соціальна робота. №1. 2014. С.4-8.
36. Рібцун Ю. В. Вивчення моторної функції дошкільників із ЗНМ. Дефектологія. 2006. № 1. С. 44-48.
37. Гавриш Н.В. Література в освітньому процесі: сучасні технології. Дошкільне виховання. №2. 2011. С.4-9.
38. Павелків Р. В. Дитяча психологія: навч. посіб. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. – К.: Академвидав, 2018. – 432 с.
39. Піроженко Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 152 с.
40. Рібцун Ю. В. Інноваційний підхід до організації та проведення занять. Дошкільна освіта. 2011. № 3 (33). С. 31–43.
41. Рібцун Ю. В. Формування уваги дітей дошкільного віку із ЗНМ : програмно-методичний комплекс. Київ : Освіта України, 2011. 292 с.
42. Трофімова Ю. Л. Психологія: підручник / 5 - е вид, стереоти. – К.: Либідь, 2015. - 560 с.
43. Соботович Є. Ф. Психолінгвістична періодизація мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Теорія і практика сучасної логопедії. Вип. 1. Київ : Актуальна освіта, 2004. С.7–35.
44. Соботович Є. Ф. Критерії оцінювання мовленнєвого розвитку дитини (у його лексичній ланці) на різних вікових етапах. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (у його граматичній ланці) дитини дошкільного віку. Дефектологія. 2003. №2. С.2-11.
45. Шевчук А. «Формування навичок рефлексії у дітей: ранкова зустріч «Мистецький досвід». Музичний керівник. №5. 2021. С. 4-8.
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/02/22/Dytyna%20u%20sviti%20mystetstva.pdf>

46. Харченко Н.В. Формування у дітей старшого дошкільного віку умінь будувати міркування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00. 02. Київ, 2015. 20 с.
47. Горбунова Н.В. Розвиток та мовлення. Наука і освіта. №10.2014. С.45-50.
48. Ковшар О. В. Розвиток уваги дошкільників засобами народних казок. Дошкільна освіта: проблеми, пошуки, інновації: зб.наук.-метод. праць. №1. 2010. С. 6-13.
49. Погрібна І. О. Особливості методики роботи із дитячою книгою в дошкільних навчальних закладах в аспекті формування уваги дитини. Актуальні проблеми філології і методики викладання мов: збірник наукових праць. Вип. 11. 2015. С. 161-175.
50. Чєн Н.В. Розвиток мовлення дошкільників. Посібник вихователя. Харків: «Основа», 2012. 96 с.
51. Крутій К.Л. Актуальність і значущість впливу STREAM – освіти на формування культури інженерного мислення в дошкільників // Innovations and modern technology in the educational system : contribution of Poland and Ukraine. International scientific and practical conference / Sandomierz, Poland, 2017. – С. 192–197.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Графіки стійкості і продуктивності уваги дошкільників, опитаних за
методикою «Знайди і викресли»

Анкета для вихователів старшої групи

1. Я розумію важливість розвитку довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку.

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5

2. Я впевнений/впевнена, що мої методи та прийоми сприяють розвитку довільної уваги у дітей.

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5

Я використовую різноманітні вправи та ігри для тренування довільної уваги у дітей.

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5

Я надаю можливість дітям вибирати інтереси та активності, щоб розвивати їхню довільну увагу.

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5

Я вмію створити спокійне та концентроване оточення для розвитку довірливої уваги у дітей.

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5

Я звертаю увагу на індивідуальні потреби та здібності кожної дитини при формуванні її довірливої уваги.

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5

Я планую та впроваджую різноманітні завдання та активності для розвитку довірливої уваги у моїх вихованців.

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5

Я вмію визначати та оцінювати прогрес дітей у розвитку довірливої уваги та коригувати свою роботу відповідно до цього.

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5

Будь ласка, також надайте коментарі або приклади практичних заходів, які ви застосовуєте для розвитку довільної уваги у дітей старшого дошкільного віку:

Дякуємо за вашу відповідь і цінні коментарі. Ваша думка важлива для подальшого покращення роботи з дітьми в старшій групі ДНЗ [50].